

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik • október 2015

10

Ludia pre lesy, lesy pre ľudí

Obsah

- 3** Editorial
- ~ Anketa
- 4** Antonstál, miesto kde sa spája budúcnosť s minulosťou
- ~ Nový prírastok do zoznamu Významných lesníckych miest
- 5** 10. európsky kongres lesnej pedagogiky na Slovensku
- 6** Poľovnícke tradície v Topoľčiankach stále živé
- 7** Dni svätého Huberta
- ~ Stretnutie poľovníkov na brehu Oravskej priehrady
- 8** OZ Levice obhájili minuloročné strelecké víťazstvo v Zamutove
- ~ Lesníckym skanzenom po celý rok
- 9** LKT rozšírilo svoju ponuku
- 10** Lesnícki seniori na Trenčianskom hrade a v Antonstáli
- 11** Poľovnícky zámok Antonstál
- ~ Štátna lesná správa Zamutov
- 13** Ing. Gejza Muzsnay (150. výročie narodenia – 80. výročie úmrtia)
- ~ Spomienka na Ing. Ivana Pčolinského
- 14** XVII. stretnutie žien lesníčok Zemplín 2015
- 16** Život zrastený s lesníctvom
- 18** XXXIX. ročník východoslovenského tábora ochrancov prírody v obvode OZ Sobrance
- 20** Vývoj lesného hospodárstva v Uhorsku v Rakúskej monarchii
- 22** Lesné čaro parkov a záhrad
- 23** Lilienströmov dendrometer
- 24** Milí kamaráti
Pre deti
- ~ Zasmejte sa
- ~ Uveríte?
- 25** Chata Ubľa
Naše zariadenia
- ~ Plátky z daniela na víne
Receptár
- 26** Kôrovnice na ihličnanoch
- 27** Poľovník - lesník
Nože a chladné zbrane
- ~ Životné jubileá
- ~ Pracovné jubileá
- 28** Živá voda

4

7

8

16

Lesník

časopis zamestnancov
LESY Slovenskej
republiky, štátny podnik
október 2015

Šéfredaktor:
Ing. Vlastimil Rezek (vr)

Redaktorka:
Mgr. Anna Sliacka (as)

Stáli prispievatelia:
Ing. Milan Longauer
Ing. Viliam Stockmann
Ing. Martina Velká

Grafická úprava:
ANGEMY, s.r.o.
www.angemy.eu

Foto na obálke:
Jozef Šabo
OZ Topoľčianky
Jelenia ruja
v Topoľčiankach

Adresa redakcie:
LESY SR, š.p.
Námestie SNP č. 8
975 66 Banská Bystrica
telefón: 048/43 44 278
fax: 048/43 44 191
e-mail: vlastimil.rezek@lesy.sk

Poznáte ten pocit... všetko je nanič, nedarí sa, nič nevychádza podľa predstáv. Navyše, ak vidíte, ako druhí prekonávajú prekážky zdanlivo bezproblémovo a predbiehajú vás míľovými krokmi.

Nie vždy je však všetko tak, ako sa na prvý pohľad zdá. Koncom septembra sa na Sliach konal jubilejný 10. medzinárodný kongres lesnej pedagogiky. Po skúsenostiach našich lesníkov z Česka, Maďarska či Poľska bolo pomerne prekvapujúce počuť od zahraničných účastníkov o vysokej, takmer profesionálnej úrovni lesnej pedagogiky na Slovensku. Aj keď odpočítame určité percento povinnej zdvorilosti voči domácim usporiadateľom, zostáva ešte slušná dávka pozitívnych reakcií. Dobrý pocit, najmä keď prevažná väčšina aktivít lesnej pedagogiky sa uskutočňuje na pôde LESOV Slovenskej republiky.

Niekedy sa možno zbytočne nedoceňujeme. V súvislosti s viacerými zahraničnými stretnutiami v posledných týždňoch zaznela aj otázka: „Čím sa môžeme pred zahraničnými návštevníkmi pochváliť? V čom sme lepší ako oni?“. Odpoveďou je často práve práca s verejnosťou. Podpora rozvoja a fungovania Lesníckeho a drevárskeho múzea, Lesníckeho skanzenu, chov koní na Muráni, zubria zvernica, podpora lesnej pedagogiky, organizovanie podujatí pre verejnosť. Sú to pre väčšinu z nás veci tak samozrejme, že je občas potrebné si ich význam pripomínať. Žiaľ, všetky spomínané aktivity majú aj nepriaznivý vplyv na hospodárenie podniku, ale to už je téma na samostatný príspevok.

Prijemné čítanie

Haršvil Jureš

Anketa

Lesná pedagogika je dôležitou súčasťou práce s verejnosťou. Na Slovensku sa v minulých dňoch konal jubilejný, už 10. kongres lesnej pedagogiky. Je niečo, čo vás pozitívne alebo naopak nepríjemne prekvapilo na tomto kongrese? Zvyšuje sa podľa vás úroveň lesnej pedagogiky?

Thomas Baschny
Ministerstvo pôdohospodárstva, Rakúsko
Konferencia sa mi páčila.

Lesná pedagogika je nevyhnutnou súčasťou práce s verejnosťou. Funguje ako práca s verejnosťou – v skutočnosti to je „vzdelanie“ - s lesom súvisiace environmentálne vzdelávanie. Chceme otvoriť všetky vaše zmysly a lesník je osoba, ktorá má vedomosti a prax.

Z konferencie mám veľmi pozitívny dojem. Bazár nápadov, drevené knihy od Igora Vizlaia, celkovo dobré podmienky, pekné exkurzie a plodné diskusie.

Myslím si, že kvalita lesnej pedagogiky všeobecne rastie. Musíme iba zabezpečiť dostatočné množstvo vzdelaných lesníkov v oblasti lesnej pedagogiky a dobré rámcové podmienky.

Je tiež nutné ovplyvňovať tých, čo rozhodujú a verejný sektor.

Úspešný príbeh lesnej pedagogiky pokračuje a rýchlo rastie.

Gabriela Pavloňová
Ústav pro hospodársku úpravu lesov, Česká republika

Lesní pedagogovia z Českej republiky dlhodobo spolupracujú so svojimi kolegami zo Slovenska. Nie je preto pre nás prekvapením vysoká úroveň lesnej pedagogiky na Slovensku, ktoré považujeme spoločne s Poľskom a Rakúskom za európskych lídrov v tejto oblasti. Kongres vo Zvolene nás v tomto pre-

svedčení iba utvrdil. Pre mňa osobne bolo vrcholom kongresu stretnutie s deťmi či už pri záverečnom folklórnom vystúpení v Lesníckom a drevárskom múzeu alebo pri návšteve základnej a strednej školy s výukou sokoliarstva v Banskej Štiavnici. Nebola som jediná, ktorej pri počúvaní slovenských ľudových piesní v úžasnom podaní miestnych detí tiekli slzy dojatia. Jediným nepríjemným prekvapením teda pre mňa bolo, že všetko nezabudnuteľné a nádherné sa tak rýchlo skončilo a bolo nutné vybrať sa na cestu domov.

Odpoveď na otázku či sa zlepšuje úroveň lesnej pedagogiky je tiež jednoznačná. Áno, určite sa zvyšuje. Otázkou je, kedy lesníci narazia na strop svojich časových možností. Pokiaľ má rastúci trend pokračovať, bude nutné túto činnosť spoň čiastočne sprofesionalizovať, to znamená, že vybrať lesníci sa budú venovať výlučne lesnej pedagogike. Týmto smerom sa vybrali i niektoré lesnícke inštitúcie v Českej republike a veríme, že ich bude pribúdať.

Špela Planinšek
Slovinský lesný inštitút
Ljubljana

Môj dojem z kongresu bolo celkom v poriadku. Niektoré z dielní neboli tak profesionálne, ako som očakávala, iné na mňa urobili dojem. Organizácia bola v poriadku, no mali sme veselú epizódu v múzeu vo Zvolene – zabudli ste nás tam. Boli sme v miestnosti s výstavou hier pre deti a nepočuli sme žiadne známky odchodu... tak všetko proste stíchlo a my sme boli samé ☺ Našťastie nás autorka

výstavy odviezla neskoro večer späť do hotela Kaskády.

Stav alebo reputácia lesnej pedagogiky na Slovensku je oveľa lepší ako v Slovinsku. Robíme rovnaké veci ako vy, ale vo všeobecnosti neprichádzajú do tohto sektoru peniaze. V dôsledku toho nemáme takmer žiadne produkty, len veľa vedomostí a myšlienok. Existuje mnoho pokusov o prevzatie lesnej pedagogiky mimovládny inštitúciami, no v súčasnosti robia iba profesionáli. (Slovinské lesné služby a Slovinský lesný inštitút v spolupráci so sieťou lesných škôlok a škôl Slovinska). Dúfam, že v budúcom roku sa v prospech lesnej pedagogiky niečo zmení.

Ludmila Marušáková
Národné lesnícke centrum

Pozitívne ma prekvapilo, ako ľahko sa z účastníkov kongresu vytvorila spoločná komunita, ktorej neprekážala jazyková bariéra ani iné kultúrne rozdiely. Jednoznačne to

svedčí o tom, že téma lesnej pedagogiky ľudí spája. Aj keď medzi krajinami existujú rozdiely, za ostatných 10 rokov došlo k značnému rozmachu lesnej pedagogiky v celom európskom priestore. Zvýšil sa počet zapojených krajín, počet lesných pedagógov, počet akcií, vybudovaná infraštruktúra a rôznych projektov. Čo je však dôležitejšie, zvýšil sa dopyt po lesnej pedagogike zo strany škôl, návštevníkov lesov a turistov. Je to spôsobený tým, že lesná pedagogika má čo ponúknuť a privádza človeka často žijúceho v technologickej bubline späť k prírode a lesom. Slovensko v tejto oblasti v ničom neza-

Pokračovanie na strane 5

Antonstál, miesto kde sa spája budúcnosť s minulosťou

Počet vyhlásených Významných lesníckych miest sa postupne zvyšuje tak, že onedlho bude prvá päťdesiatka popísaná v rovnomennej knihe úspešne ukončená. V súčasnosti posledné vyhlásené VLM - poľovnícky zámok Antonstál má však medzi ostatnými osobitné postavenie. Ani tak nie preto, že sa tohto slávnostného aktu zúčastnil v sobotu 19. septembra aj predseda vlády Robert Fico a minister pôdohospodárstva Ľubomír Jahnátek, ale pre jeho spojenie histórie s budúcnosťou. Nemá veľký zmysel opäť pripomínať posledného majiteľa poľovníckeho zámku Antona Dréhera, jedného z najbohatších ľudí v Rakúsku – Uhorsku, ktorému mimochodom odhalili pri vyhlásení Antonstálu za Významné lesnícke miesto bustu, no treba pripomenúť súčasnosť a budúcnosť tohto zámku.

Po viac ako piatich rokoch útlmového režimu, kedy sa Antonstál iba temperoval a strážil, sa 19. marca tohto roku zámok po ročnej rekonštrukcii opäť otvoril.

Zvýšená kapacita ubytovania na viac ako 60 postelí a zmena vykurovania z elektrického na drevné pelety dáva do budúcnosti prísľub ekonomicky výhodnejšieho využitia objektu. O zameraní zámku na špecifickú klientelu svedčí nápis pri vchode – „Účelové zariadenie lesnej pedagogiky a rekreácie“. Antonstál má slúžiť najmä na viacdňové pobyty detí so zameraním

na lesníctvo, ekológiu a environmentalistiku, pod vedením lesných pedagógov.

Pri príležitosti vyhlásenia zámku za významné lesnícke miesto vysadili pracovníci OZ Trenčín malé arborétum a pre deti aj dospelých vybudovali náučný chodník. Spolu s altánkom pre viac ako 30 osôb je to dobrý základ pre naštartovanie záujmu škôl o pobyty v tomto kúte Bielych Karpát na samej hranici s Českom. Na obnovený zámok sa po rokoch prišiel pozrieť aj samotný Anton Dreher v podaní Vladimíra Rohoňa, herca Divadla Jozefa Gregora Tajovského vo Zvolene.

Novým pánom zámku zanechal odkaz, aby nezabudli na les a starostlivosť oň.

Zatiaľ posledné, 43. významné lesnícke miesto je odhalené a zostáva veriť, že zaradenie zámku k historickým, prírodným či technickým zaujímavostiam súvisiacich s lesníctvom, je novým začiatkom využitia tohto zariadenia.

-vr-

Nový prírastok do zoznamu Významných lesníckych miest

Les v blízkosti obce Oravský Podzámok sa stal dňa 17.9.2015 svedkom odhalenia 42. Významného lesníckeho miesta Pamätný exkurzný kameň. Impozantný kameň v tvare kvádra je tichou spomienkou na pracovné stretnutie ústredného vedenia niekdajších Československých štátnych lesov a majetkov s predstaviteľmi svojich dvanástich riaditeľstiev z Čiech, Moravy, Sliezska, Slovenska a Podkarpatskej Rusi v septembri roku 1930.

Pracovné stretnutia vedenia podniku boli tradíciou doby a ich neodmysliteľnou súčasťou boli exkurzie do lesných porastov. Osemdesiatpäťročný pieskovcový pamät-

ník prešiel obnovou a hrdo na sebe nesie mená pätnástich účastníkov exkurzie dôstojne pripomínajúc pozitívne výsledky hospodárenia, kvalitu a dlhoročnú profesionalitu práce lesníkov. História približuje informačná tabuľa s logom Významného lesníckeho miesta, ku ktorej návštevníkov dovedie stará lesná cesta a hoci to nie je náročná prechádzka, oddych a atmosféru lesa je možné vychutnať si priamo pri pamätnom kameni na udržiavaných lavičkách.

Malá lesná slávnosť sa odohrala na počesť tých, ktorí sa o rozľahlé oravské lesy starali už v dávnej minulosti a takisto na počesť tých, ktorí ich aj dnes starostlivo zveľaďujú. Podujatie zahájil a viedol riaditeľ OZ Námestovo Igor Zboja, ktorý postupne ponúkol slovo pozvaným hosťom, riaditeľovi CHKO Dušanovi Karaskovi a zástupkyňi Oravského múzea P. O. Hviezdoslava Olge Removčíkovej. Vedúca Lesnícke a drevárske múzea vo Zvolene Ľubica Milanová odprezentovala ako gestorka držiacia záštitu nad týmto pamätným

miestom odborný príspevok o novom Významnom lesníckom mieste. Samotný akt odhalenia informačnej tabule prinášajúcej informácie o tomto Významnom lesníckom mieste pre návštevníkov tentokrát zverili prítomní do rúk Vlastimilovi Rezekovi, hovorcovi štátneho podniku LESY Slovenskej republiky. Vydarené podujatie si zaslúži uznanie a podakovanie všetkým, ktorí sa na ňom podieľali.

Miriam Turayová
LaDM

Ing. Klinovský, Ing. Vačlena, Ing. Panák, Dr. Ing. Šiman, gen.

10. európsky kongres lesnej pedagogiky na Slovensku

Lesná pedagogika má na Slovensku svoje miesto už desaťročie a za ten čas prekročil počet vyškolených lesných pedagógov v štátnom podniku číslo 200, čo predstavuje až 77 % v rámci nášho štátu. Čas stále viac ukazuje, že lesná pedagogika je veľmi vhodný nástroj nielen na zvyšovanie povedomia detí a spoločnosti o lesníctve a lese, ale jej realizácia spôsobuje pomalú zmenu stále pomerne negatívneho vnímania lesníctva spoločnosťou.

Tento rok sa v Európe konal už v poradí 10. európsky kongres lesnej pedagogiky a Slovensko malo tú česť hostiť 140 lesných pedagógov z 15 európskych krajín.

Počas štyroch dní pripravilo Národné lesnícke centrum vo Zvolene pre účastníkov zaujímavý program s prednáškami, workshopmi, bazármi nápadov, spoločenskými posedeniami a exkurziami. To, že lesná pedagogika má svoje miesto v slovenskej lesníckej spoločnosti zdôraznil na otváracom ceremoniáli štátny tajomník MPA RV SR Jozef Spevár. Vyzdvihol význam a čestné miesto lesnej pedagogiky v rámci podnikovej politiky a kultúry štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, spoluorganizátora tohto podujatia. Podnik sa na realizácii tohto podujatia podieľal aktívnou účasťou 45 lesných pedagógov, z ktorých sa viacerí prezentovali na stanovištiach workshopov so svojimi aktivitami.

Mnohí zahraniční hostia „utrpeli prvotný šok“ na privítaní účastníkov kongresu v rámci spoločenského programu, na ktorom sa väčšina slovenských lesných pedagógov prezentovala v lesníckych uniformách. V mnohých európskych krajinách

sa totiž zelená uniforma spája výlučne s poľovníctvom a aj zástupcovia lesníckych organizácií v daných štátoch vnímajú uniformy len ako súčasť poľovníckej kultúry a nie lesníckeho sektora.

Týždne ale najmä posledné dni pred začiatkom tohto medzinárodného podujatia mali plné ruky práce aj zamestnanci Lesníckeho a drevárskeho múzea, pretože práve v jeho priestoroch sa konalo ukončenie oficiálnej časti kongresu a zároveň otvorenie výstavy „Ako lesníci učí o lese“. Neočakávaný úspech malo vystúpenie

detského folklórneho súboru Zornička obľúčených v krojoch s vlastnou cimbalovou muzikou. Takto sme aspoň na okamih predstavili zástupcom lesnej pedagogiky v Európe zlomok nádhornej slovenskej ľudovej kultúry. Predstavenie malých hudobníkov a tanečníkov bolo pre viacerých najemotivnejším zážitkom a publikum si vyžiadalo prídavok programu, v rámci ktorého folkloristi vytancovali prítomných návštevníkov. Potom sa prítomní na čele s aktéri programu presunuli do nedávno zrekonštruovaných priestorov múzea na prízemí. Tam bola pripravená už spomínaná výstava autorky Lúbie Richterovej. Výstava okrem prezentácie histórie vývoja lesnej pedagogiky na Slovensku a vypíchnutia najdôležitejších a najzaujímavejších podujatí, poskytla možnosť vyskúšať si pomôcky a materiály, ktoré vytvorili lesní pedagógovia hostujúcej krajiny.

Posledný deň kongresu boli pripravené dve exkurzie a tak sa návštevníci mohli rozhodnúť medzi návštevou historického banického a lesníckeho mesta Banskej Štiavnice s pripraveným programom a náv-

števou vodného žlabu Rakytovo v Harmančí s ukážkou splavovania dreva s presunom Čiernohronskou železničkou do Lesníckeho skanzenu vo Vydrowskej doline. Tu privítal skupinu riaditeľ odštepného závodu Čierny Balog Martin Daxner. Jeho úloha nebola jednocelá, pretože predstavil lesnícky skanzen, odštepný závod a aj celý podnik LESY Slovenskej republiky pár vetami je veľmi náročný. Skupina návštevníkov sa následne dostala do rúk vedúceho strediska Lesníckeho skanzenu Michala Kofiru, pracovníčok NLC a lesných pedagógov. Po

trase A, s neobvyklým začiatkom pri replike kaplnky z Hornej Bzovej a následnou ochutnávkou jelenieho guľášu, cestou popri minisvete nabrala exkurzia správny áčkový smer. Táto neformálna časť programu poskytla väčší časový priestor na aktivity lesnej pedagogiky priamo v lesnom teréne a zastávky pri informačných tabuliach a exponátoch striedali diskusie, výmeny skúseností, postrehov a tých nebolo konca. Takže Quo vadis Lesná pedagogika? Určite správnym smerom!

-as-

Dokončenie ankety zo strany 3

ostáva, a to vďaka zanietenej a oduševnenej práci a lesných pedagógov.

Milan Laš
LESY SR, š.p.

10. európsky kongres lesnej pedagogiky bol podľa môjho názoru organizačne veľmi dobre pripravený. Do programu boli zaradené zaujímavé prednášky a

workshopy. Veľmi zaujímavý bol pre mňa workshop, ktorý viedol pán Dirk Schmechel na tému využitia meditácie a spirituality v lesnej pedagogike. Účastníci mali možnosť načerpať veľa podnetov a energie do ďalšej práce.

Myslím, že úroveň lesnej pedagogiky má v našej firme rastúcu tendenciu a výraznou mierou prispieva k vytváraniu pozitívneho obrazu LESOV SR v očiach verejnosti. Čo ma ale mrzí je skutočnosť, že našu firmu musím často prezentovať v lepšom svetle než ju sám vnímam. Márna je potom akákoľvek snaha, ak je následne negovaná zlým príkladom práce lesníka. A

to je úloha pre nás všetkých nie len pre lesných pedagógov.

Dirk Schmechel
Bavorský štátny lesnícky
inštitút, Nemecko

Kongres mal tak vysokú kvalitu, že nie je možné ho v krátkosti na tomto priestore opísať. Poznámka redakcie: posrehy od pána Schmechela uverejníme v budúcom čísle

■

Poľovnícke tradície v Topolčiankach stále živé

Na začiatok jelenej ruje v septembri, v pestro zafarbenom jesennom lese, čakajú nielen stovky poľovníkov, ale aj náhodných pozorovateľov prírody. Každoročne sa opakujúce prírodné divadlo, ktoré pozorovateľom ponúka v tomto čase jelenia zver, prináša zakaždým veľa nových zážitkov, príhod a poľovníkom s platnou povolenkou aj mnoho zaujímavých trofejí. Obdobie jelenej ruje, sprevádzané mohutnými hlasovými prejavmi jeleňov, má svoje zákonitosti, tajomstvá, ale aj prekvapenia. V poľovných revíroch nášho podniku, kde väčšinu lovu jeleňov plánujeme pre poľovníckych hostí, toto obdobie znamená aj určité napätie a možno aj obavy, či sa podarí napl-

to čase, môžu pozrieť viac menej iba na fotografiách, pretože počas jelenej ruje sa lovci jeleňov môžu zdržať doma iba minimálne. Večery a rána musia venovať vyhľadávaniu lovných jeleňov, sprevádzaniu

mnohokrát veľmi náročných, až nevyspytateľných poľovných hostí. Samozrejme počas dňa sa musia venovať aj svojim bežným pracovným povinnostiam. Obdobie jelenej ruje je pre profesionálneho poľovníka veľmi krátke, jelene sú svojim správaním nevyspytateľné a mnohokrát výsledok poľovačky na jeleňa ovplyvní aj počasie. Približne takýto scenár má aj život lesníka počas jelenej ruje v Topolčianskych zverniciach. Topolčianske zvernice, počas viac ako storočnej existencie, umožnili získať nádherné trofeje jeleňov mnohým významným osobnostiam politického a spoločenského života. História Topolčianskych zvernic môžeme rozdeliť do niekoľkých historických etáp. Prvou etapou bolo obdobie od vzniku zvernic v roku 1906 do roku 1918, keď bol majiteľom arciknieža Jozef Habsburský. V tomto období patrili Topolčianske zvernice k najvýznamnejším poľovníckym revírom, určeným na chov jelenej zveri, v rámci vtedajšieho štátneho útvaru Rakúsko – Uhorska. Trofeje jeleňov z tohto revíru získavali najvyššie ocenenia aj na prestížnych poľovníckych výstavách tej doby. Druhým významným obdobím topolčianskych zvernic bolo obdobie od zoštátnenia majetku Habsburgovcov až do roku 1939, keď boli Topolčianky sídlom československých prezidentov, konkrétne T. G. Masaryka a E. Beneša.

V roku 1939 po vzniku tzv. Slovenského štátu, Topolčianky zostali prezidentským sídlom. Vtedajší prezident J. Tiso ich aj s členmi svojej vlády navštevoval pravidelne až do roku 1945. Ďalšou etapou bolo

obdobie od druhej svetovej vojny do roku 1989, kedy prišlo v Československu k ďalším významným politickým zmenám. V tomto období boli Topolčianske zvernice významným poľovníckym revírom, ktorý slúžil na reprezentáciu republiky. Význam poľovníckeho revíru dotváral aj Poľovnícky zámok, v ktorom sa stretávali najvyšší politickí predstavitelia vtedajšej Československej republiky a štátov celého tzv. socialistického bloku. Po politických zmenách v roku 1989 sa vedenie

Štátnych lesov v Topolčiankach snažilo zachovať štatút Topolčianskych zvernic, ako štátneho reprezentačného revíru, ale tento zámer sa nepodarilo udržať, vzhľadom k prebiehajúcim spoločenským zmenám. Aj keď od tohto obdobia sú Topolčianske zvernice obhospodarované na komerčnej báze, ich úloha sa presunula do oblasti reprezentácie slovenského poľovníctva. K tomuto účelu prispieva aj množstvo rekordných trofejí všetkých druhov raticovej poľovníckej zveri. Každoročne sa vo zverniciach uloví množstvo jeleňov, ktorých trofeje dosiahnu medailové ohodnotenie. Najlepšie ohodnoteným parožíom, je trofej jeleňa z roku 2010, ktorá dosiahla bodové ohodnotenie 223,53 bodov CIC. Táto trofej je zároveň aj rekordom Veľkej zvernice. V roku 2005 bol v Malej zvernici založený chov jelenej zveri pôvodom z Poľany a jeleňov pôvodom z Východného Slovenska. Táto nová genetická línia jelenej zveri má predpoklady na to, aby bol doterajší rekord v blízkom období preknaný. Tohtoročná sezóna lovu jeleňov v Topolčianskej zvernici sa vyvíja pomerne priaznivo. Z celkového plánu lovu, tridsať trofejových jeleňov, sa do konca septembra podarilo uloviť dvadsať. Z toho bolo šesť trofejí, ktoré dosiahli medailové ohodnotenie. Najsilnejšia trofej jeleňa bola ocenená zlatou medailou, a dosiahla bodovú hodnotu 210,42 bodov CIC. V posledných rokoch sa v Topolčiankach snažíme obnoviť "tak trochu" zabudnuté tradície, ku ktorým patrí odovzdávanie poľovníckeho záloмку v nádhernom prostredí okolia Poľovníckeho zámku. Slávnostnú atmosféru odovzdávania záloмку dotvára aj príchod poľovníckeho hosta s poľovníckym sprievodcom, na koči ťahanom bielym párom koní. Je veľmi dobré pre propagáciu štátneho podniku LESY SR, že tieto poľovnícke tradície si môžu pozrieť aj okoloidúci občania a návštevníci Topolčianok. Samozrejme, že takáto akcia sa dostáva do pozornosti veľkého počtu zamestnancov odštepného závodu.

Jozef Šabo, foto autor
OZ Topolčianky

niť plán lovu a uspokojiť požiadavky aj tých najnáročnejších poľovníckych hostí. Osobne si myslím, že toto obdobie očakávajú s určitým nepokojom aj manželky lesníkov, ktoré si svojich manželov v tom-

Dni svätého Huberta

Sprevádzať na dňoch Svätého Huberta človeka, pre ktorého lesnícke tradície sú v tom čase jednou veľkou neznámou a pozorovať jeho reakcie počas úvodného ceremonálu svätohubertovskej omše, je niekedy neopísateľným zážitkom. A zrazu človek pri sledovaní publika dokáže rozoznať ľudí, ktorí sa na tejto poľovníckej

slávnosti zúčastnili prvýkrát od tých, pre ktorých je tento sviatok neodmysliteľnou súčasťou súkromného i profesijného života.

Na rozdiel od soboty, dňa plného sťažáci a aktivít pre malých i väčších, lebo ako sa hovorí, v každom z nás drieme dieťa, je nedeľa omnoho pokojnejšia a vzhľadnúc úvodný ceremonál svätohubertovskej omše aj slávnostnejšia.

Kým nádvorie kaštieľa vo Svätom Antone v rušnú a hektickú sobotu strieda jednu pripravenú scénu za druhou, vyhodnocuje odvážnych súťažiacich i odmeňuje desiatky rokov verných zástancov a milovníkov poľovníckej kultúry, park za nádvorím poskytuje oddych a množstvo zaujímavých zastávok pre každého, kto

prišiel načerpať energiu ochutenú poľovníctvom zaváňajúcimi „prisadami“.

Prekvapenie za prekvapením, nie všetky sa dajú opísať pár vetami, ale na jedno také, uchu lahodivé, sa predsa len pár riadkov našlo. „Písalo sa 31.5.2015 a vtedy sa uskutočnila aj okresná súťaž krúžkov mladých priateľov poľovníctva (KMPP) okresu Levice na poľovníckej chate PZ Berianka, Devičany. Po súťaži pred vyhodnotením robil Jozef Hlásnik ukážky vábenia zverí pre deti, mládež a dospelých ako spustenie programu. Po ukončení ukážok vyzval dobrovoľníkov, ktorí by si chceli vyskúšať vábenie. Prihlásil sa žiak ZŠ Ján Križan, ktorý po prvom fúknutí do vábničky vydal mimoriadne dokonalý zvuk. Vyskúšal druhú, tretiu, štvrtú a zavábil tak, že aj mňa zdvihlo zo

stoličky. Skonštatovali sme spolu s Dr. Hlásnikom, že toto je talent, aký sa len tak nevidí. Rozhodli sme sa ho prihlásiť do súťaže na Dni Svätého Huberta vo Svätom Antone, kde získal 1. miesto a titul Majstra Slovenska vo vábení“, zaspomínal pomedzi prednášky z akcie z trochu iného súdka Peter Gróf z OZ Levice.

Je mnoho vecí, na ktoré sa bude ešte dlho spomínať, ale bude lepšie, ak si zahryzeme do jazyka a Vy si to budete mať možnosť prísť o rok vyskúšať na vlastnej koži.

Lovu a lesu zdar!

-as-

Stretnutie poľovníkov na brehu Oravskej priehrady

Amfiteáter na brehu Oravskej priehrady v Námestove ožil počas Dňa svätého Huberta, ktorý tam každoročne ako jeden z prvých na Slovensku usporiadali poľovníci z Hornej Oravy v spolupráci s lesníkmi z OZ Námestovo LESY SR. Prečo to bolo tak skoro, presnejšie 2. augusta 2015, keď má tento svätec a patrón poľovníkov sviatok až na jeseň? V tejto dobe sa na tomto mieste uskutočňujú súťaže Drevorubač, čím sa vhodne využije termín. Tento rok sa táto súťaž nekonala, tak nastala príležitosť sa viac venovať tomuto kraju.

Krásne upravené brehy Oravskej priehrady, za ktoré by sa nemuselo hanbiť akékoľvek prímorské letovisko, umocňujú zážitok pri zahájení sväto-hubertovskej omše. Zvony odbili pohyb sprievodu v čele so štyrmi poľovníckymi zástavami, poľovníci niesli Sv. Hubertovi obetované srnca, išli v ňom slečny sokoliarky a psovodi, smerom od kostola. Pripojili sa trubači zo strednej lesníckej školy v Liptovskom Hrádku a v

oravských krojoch mužský spevácky súbor Oravskí pútnici.

Program obohatil koncert poľovníckych trubačov z Liptovského Hrádku, na ktorom prvýkrát vystúpil deväťročný syn jedného z nich Michala Olose, ukážky vábenia jeleňov a prehliadky poľovníckych psov i odovzdanie poľovníckych vyznamenaní.

Po omši sa návštevníci rozptýlili po brehu odkiaľ sa šírla vôňa dymu spod kotlov v zmesi s vôňou guláša. Súťaž vo varení gulášov z diviny tu má už mnohoročnú tradíciu a výrobky poľovníkov aj vynikajúcu kvalitu. Súťažná komisia, ktorej členmi boli tento rok Dana Vančurová, primátor Námestova Ján Kadera a „medzinárodnú“

úroveň zaisťoval redaktor Jiří Junek, mala ťažkú úlohu z 17 prezentovaných gulášov vybrať ten najlepší. Že boli chutné všetky svedčí i to, že sa jednému družstvu nepodarilo zabezpečiť vzorku výrobku pre posúdenie hodnotiacou komisiou. V kolónke s hodnotením ostalo napísané „všetko zjedené“.

Pochutnávanie si na gulášoch nie je len záležitosťou kulinárskou ale i spoločenskou, kultúrnou a estetickou. Prezentáciu niektorých gulášov sprevádzala ľudová hudba i s gajdami, niektorí sa pochválili i humorne spracovanými receptami a jedno zo združení predstavilo sympatickú lovyňu uvareného srnca. A už ste niekedy jedli guláš na brehu priehrady, v dialke ostrov, na obzore lode a plachetnice a po nábreží sa premávajúce „Diany“? Vrcholným kulinárskym zážitkom bola ochutnávka jägeráku. A kto teda súťaž vo varení gulášu vyhral? Poľovníci z PZ Sihelné, druhí boli poľovníci z PS Zimné, tretí z PZ Novoť. Tešíme sa na stretnutie o rok!

Jiří Junek

OZ Levice obhájili minuloročné strelecké víťazstvo v Zamutove

Kto by to bol povedal, že strelecký pretek o pohár generálneho riaditeľa LESOV SR sa koná už 15-ty krát. Iste, zaujímavé by bolo spomenúť účasť strelcov na jednotlivých ročníkoch alebo vyhodnotiť, ktorý závod stál najčastejšie na stupňoch víťazov. Lenže v dnešnom štatistickom svete je tej štatistiky a grafov už toľko, že strelecké preteky od nich ušetříme a doprajeme viac priestoru najúspešnejším strelcom a družstvám tohto jubilejného ročníka.

Po roku sa strelecké preteky opäť konajú na strelnici Blatiny, neobyčajnom mieste asi 1 km západne od obce Zámutov. V tomto areáli, na kopci Bartáková (412 m n. m.) dal postaviť v rokoch 1911-

1916 nemecký poľovník Emil von Scheibler poľovnícky kaštieľ. Ten však počas druhej svetovej vojny ustupujúce nemecké vojská 6.12.1944 vypálili. Dnes tu stojí jedna z najmodernejších strelníc na Slovensku, ktorá 18. septembra 2015 hostila 59 strelcov, zástupcov MPaRV SR, odštepných závodov a generálneho riaditeľstva LESOV SR, Nádlesníctva Jelešnia a ďalších.

Niektorí súťažiaci už deň vopred využili čas a priestory strelnice na prípravný tréning, a tak sa nedá odhadnúť, koľko nábojov padlo za obeť týmto pretekom. Päťboj osteval nielen presnú mušku, ale hlavne postreh súťažiacich. Tak ako v predchádzajúcich ročníkoch dve disciplíny na statické terče (srnca a líšku) vystriedal diviak v prieseku a potom brokové disciplíny (batéria a oblúk),

ktoré opäť najviac potrápili strelcov. Prvým súťažiacim na batérii neprialo ani ostré „východoslovenské“ slnko, ale žreb je žreb, a tak niet sa komu sťažovať. Niektorým tréning pomohol, iní sa pretrénovali, ale to už musí zhodnotiť každý strelec sám. Veď medzi disciplínami bolo dosť času diskutovať, či už boli terče väčšie alebo menšie, diviaky rýchlejšie či pomalšie, holuby rozlietanejšie. Co sa však dá z tabuliek vyčítať, je sumárny počet 21 347 bodov, ktoré sa podarilo nastrieľať na tomto jubilejnom preteku a tiež mená najúspešnejších strelcov a družstiev uvedené v tabuľke, ktorým gratulujem. Takže čo dodať. Hlavne treba vysloviť poďakovanie Odštepnému závodu Vranov nad Topľou na čele s riaditeľom Martinom Štrmeňom za vynikajúcu organizáciu, celkovú prípravu pretekov, občerstvenia, ubytovania, cien a množstva iných vecí, ktoré neodmysliteľne k organizácii takýchto veľkých akcií patria. Uvidíme sa teda o rok, starší, skúsenejší, viac natrénovanejší a minimálne s takou muškou a šťastím ako tento rok.

-as-

VÝSLEDKOVÁ TABUĽKA				
Výsledky Strelieb o pohár generálneho riaditeľa LESY SR, š.p. - jednotlivci				
Por.	strelec	Odštepný závod	body	
1.	Juraj Kelecsényi	OZ Levice	470	
2.	Anton Molnár	OZ Topoľčianky	464	
3.	Stanislav Krázel	OZ Levice	456	
4.	Igor Solnica	OZ Smolenice	442	
5.	Milan Pápeš	OZLT Banská Bystrica	439	
Výsledky Strelieb o pohár generálneho riaditeľa LESY SR, š.p. - družstvá				
Por.	Odštepný závod	strelci	body	
1.	OZ Levice	Stanislav Krázel	456	926
		Juraj Kelecsényi	470	
2.	OZ Topoľčianky	Jozef Gregora	403	867
		Anton Molnár	464	
3.	OZ Semenoles L Hrádok	Robert Láska	418	834
		Kristián Kováč	416	
4.	OZ Prešov	Marek Pankúch	424	825
		Viktor Podubinský	401	
5.	OZ Smolenice	Igor Solnica	442	814
		Jozef Jakubička	372	

Lesníckym skanzenom po celý rok

Koniec letnej sezóny v Lesníckom skanzene sa tento rok presunul z posledného septembrového dňa na prvý októbrový utorok. Hoci skanzen je verejnosti prístupný celoročne, po ukončení hlavnej sezóny trvajúcej od 1.5. do 30.9. niektoré zaujímavé exponáty už návštevníci nevidia.

A práve žiaci tretej z á k l a d n e j školy zo Zvolena boli tí,

ktorí si ako poslední návštevníci skanzenu v roku 2015 mohli pozrieť výstavu s názvom „Strom je modlitba zeme k nebesiam...“ v replike kaplnky z Hornej Bzovej, ktorú postavil v roku 1910 gróf Zichy pre svojich lesných robotníkov, tiež mini svet, ktorý sa v tejto sezóne rozrástol o množstvo zaujímavých budov a figúrok, ale tiež expozíciu múzea v horárni. Informačné centrum už v tomto čase neposkytuje informácie ani propagačné či darčkové predmety. Obrovské davy ľudí striedajú náhodní návštevníci a skanzen tak viac dýcha prírodou, len kde tu zaznie zvuk z lesnej prevádzky, ktorá tu prebieha po celý rok. Ale aj tak návštevníci skanzenu mimo hlavnej sezóny môžu vidieť 80 zástavok s exponátmi a stráviť vo Vydrowskej doline celé hodiny. Ak majú odvahu, môžu vyskúšať prejsť celým pocitovým

chodníkom a prebrodiť sa aj úsekom, ktorým preteká pramenitá voda z Vydrowského potoka. Tak ako to vyskúšali aj deti zo spomínanej základnej školy. Tie potešili aj vedúceho Lesníckeho skanzenu Michala Kofiru takým spontánnym poďakovaním, po ktorom nenachádzal slová. A verte, či neverte, Michal vie o skanzene pútavo rozprávať celé hodiny.

A čo dodať na záver? Prajeme Lesníckemu skanzenu, aby ho navštívilo aj mimo hlavnej sezóny množstvo milovníkov lesa a prírody, riaditeľovi OZ Čierny Balog Martinovi Daxnerovi a všetkým zamestnancom veľa energie, nápadov a úspechov pri rekonštrukcii hlavného pódia a renovácii častí skanzenu, do ktorých sa neúprosne zahryzol zub času.

Lesu zdar!

-as-

LKT rozšírilo svoju ponuku

Nové traktory aj nadstavby

Nové zosilnené rámy, motory, pohon, ale aj nadstavbové zariadenia, ktoré rozširujú možnosti majiteľov lesných traktorov pri obhospodarovaní lesa. To je ponuka spoločnosti LKT s.r.o., ktorá vo štvrtok 24. septembra pripravila v Brezovici na Orave prezentáciu aktuálneho výrobného programu spoločnosti. Podnik LESY SR, š.p. v súčasnosti prevádzkuje 25 LKT.

Priamo v teréne predviedla možnosť stroja šestica „Lakatošov“, ďalšie stroje pripravili organizátori ako statické ukážky.

„Lesné kolesové traktory z Trstenej svojou kvalitou, spoľahlivosťou a technickými parametrami dosahujú svetovú úroveň. Ich výhodou je pomerne jednoduché vyhotovenie, nenáročná obsluha a údržba, prevádzková spoľahlivosť, priechodnosť a manévrovateľnosť v ťažkých terénoch. Pri porovnaní technických parametrov, akými sú ťažná sila stroja, priechodnosť terénom, svahová dostupnosť a ovládanie pracovných častí ako sú napríklad navijak, radlica, hydraulická ruka, zadný sklopný štít zo zverným oplnom, dosahujú výborné technické ukazovatele, čím konkurujú svetovým výrobcom,“ povedal riaditeľ spoločnosti LKT s.r.o. Peter Šinál, ktorý na začiatku predstavil nové modely LKT150, LKT175 a inovácie sérievo vyrábaných modelov LKT81 s motorom a hydrodynamickou prevodovkou JCB a LKT82 s motorom Iveco a hydrostatickým prevodníkom Danfoss.

„V krátkej budúcnosti nás čaká ďalšia zmena v súvislosti s ochranou životného prostredia, kde pri typoch LKT 81 a LKT 82 musíme prejsť tiež na emisnú normu IIIB,“ povedal riaditeľ akciovej spoločnosti Martimex Alfa Jozef Klačanský. Martimex Alfa je majiteľom výrobného závodu a spolumajiteľom LKT s.r.o. Trstená.

Okrem možnosti samotných LKT predviedol výrobca aj novinky, ktorými sú špecializované adaptéry určené na obnovu a kultiváciu lesa – drvič nežiadúcich porastov LD-2000, pôdna fréza LF-1000 a lanovková nadstavba LL-200 pre všetky nové typy LKT.

Z lesného traktora sa tak stáva nielen pomocník pri ťažbe, ale viacúčelový stroj pre ostatné lesné činnosti.

Počas uplynulých takmer 40 rokov vyrobili približne 17.000 ks traktorov. V súčasnosti vyrobia ročne 45 traktorov, z toho tretina zostáva na Slovensku. Firma dodáva na český, poľský, švajčiarsky, bulharský, ukrajinský, litovský, bieloruský aj nemecký trh. Najbližšie plánujú dodávky prostredníctvom spoločnosti Martimex Alfa predaj aj do Francúzska a Belgicka. A práve vyspelé zahraničné trhy požadujú aj výkonnejšie stroje. V Trstenej už preto pripravujú lesný kolesový traktor s výkonom 246 koní pracovným názvom LKT 240.

Firma so sídlom v Trstenej nadviazala na dlhoročnú tradíciu výroby lesnej techniky v roku 2002. LKT dodáva traktory vo výkonovej rade 85 kW - 175 kW. V súčasnosti spoločnosť vyrába niekoľko modelov lesných kolesových traktorov, ktoré je možné dodať v desiatkach rôznych verzií podľa požiadaviek samotných klientov a užívateľov.

LKT 150
ROZMERY A HMOTNOSŤ STROJA
 Dĺžka: 6 200 mm
 Šírka: 2 550 mm 12 000 kg
 Výška: 3 100 mm

MOTOR
 Typ: JCB Ecomax, 4 valcový
 Druh: naftový, štvordobý s turbodúchadlom - splňajúci emisný predpis EU 97/68/EC st. IIIB
 Menovitý výkon: 108 kW/147 k
 Menovité otáčky: 2 200 min⁻¹
 Objem pal. nádrže: 94 l

PREVODOVKA
 S hydrostatickým prevodníkom Danfoss a mechanickou dvojstupňovou rozvodovkou, s axiálnym regulačným čerpadlom, s automatikou pojazdu, axiálnym regulačným hydromotorom.
 Maximálna rýchlosť: 30 km/h
 Objem hydraulickej nádrže: 100 l

NAVIJAK

Druh: dvojbubnový s voľným odvíjaním lana, poháňaný hydromotorom Danfoss.
 Ovládanie: elektrohydraulické
 Ťažná sila: 100 kN
 Navijacia rýchlosť: 1,2 m/s max.
 Priemer lana/dĺžka: 13 mm/120 m

RIADENIE

Plnohydraulické servoriadenie zlamovaním rámov okolo zvislých čapov pomocou 2 priamočiarych hydromotorov, volantové s núdzovým riadením. Servoriadenie, hydrogenerátor riadenia Danfoss.

RÁMY

Výkyv predného oproti zadnému rámu cez axiálne ložisko s blokovaním

VÝBAVA NA ŽELANIE napríklad:

- diaľkové ovládanie navijaku a pojazdu
- hydraulická ruka s drapakom nad navijakom
- zverný oplnený na zadnom zdvíhacom ramene

LKT 82**ROZMERY A HMOTNOSŤ STROJA**

Dĺžka: 5 900 mm 7 650 kg

Šírka: 2 484 mm

Výška: 3 100 mm

KABÍNA

Bezpečnostná odklopná hydraulicky, spľňajúca ROPS, FOPS, OPS, s bezpečnostnými sklami LEXAN-MARGARD.

MOTOR

Typ: IVECO, 4-valcový

Druh: naftový, štvordobý s turbodúchadlom - spľňajúci emisný predpis EU 97/68/EC st. IIIA

Menovitý výkon: 93 kW/127 k

Menovité otáčky: 2 200 min⁻¹

Objem pal. nádrže: 94 l

PREVODOVKA

S hydrostatickým prevodníkom DANFOSS a mechanickou dvojstupňovou rozvodovkou, s axiálnym regulačným čerpadlom, s automatikou pojazdu, axiálnym regulačným hydromotorom.

Maximálna rýchlosť: 30 km/h

Objem hydraulikkej nádrže: 100 l

NAVIJAK

Druh: dvojhubnový s voľným odvíjaním lana, poháňaný hydromotorom Danfoss.

Ovládanie: elektrohydraulické

Ťažná sila: 2x80 kN

Navíjacia rýchlosť: 1 m/s max.

Priemer lana/dĺžka: 14 mm/60 m

RIADENIE

Plnohydraulické servoriadenie zlamovaním rámov okolo zvislých čapov pomocou dvoch priamočiarych hydromotorov, volantové s núdzovým riadením. Servoriadenie, hydrogenerátor riadenia Danfoss.

VÝBAVA NA ŽELANIE napríklad:

- diaľkové ovládanie navijaku a pojazdu,
- hydraulická ruka s drapákom nad navijakom,
- zverný oplen na zadnom zdvíhačom ramene,
- naviják o ťažnej sile 2x100 kN.

-vr-

Lesnícki seniori na Trenčianskom hrade a v Antonstáli

Nečakanú zmenu programu zažili vyslúžilí páni lesníci po zostupe z Trenčianskeho hradu, keď sa ocitli na „lesníckom panstve“ Poľovníkom zámku Antonstál. 37 členov Klubu dôchodcov pri štátnom podniku LESY Slovenskej republiky sa odhodlalo pre náročný výstup na pýchu Trenčianskeho panstva, ako súčasť spoločenského programu 24. členskej schôdze.

kladnými charakteristikami odštepného závodu, ktorý obhospodaruje lesy v pohoriach Malé Karpaty, Biele Karpaty, Považský Inovec, Strážovské vrchy, menej aj v Považskom podolí a Podunajskej pahorkatine. Hospodári na 37.058 ha lesov z čoho je 21.055 ha štátnych. Neštátnych neodovzdaných lesov je 11.710 ha a 4.304 ha lesov je v prenájme Katastrálna rozlo-

Ešte predtým, ako odmenu za skoré vstávanie v prvý septembrový pracovný deň privítal účastníkov zájazdu predseda ZO OZ DREVO, LESY, VODA pri LESY Slovenskej republiky, štátny podnik František Fodor a súčasne im odovzdal pozdrav aj od generálneho riaditeľa štátneho podniku Petra Moronga.

Po krátkom občerstvení v prístennom motoreste „Delta“ autobus dorazil do jedného z najstarších miest na Slovensku Trenčína, ktoré je historickým, kultúrnym a hospodárskym centrom stredného Považia. Nasledovala prehliadka kedysi slávneho Trenčianskeho hradu, ktorý je národnou kultúrnou pamiatkou. Účastníci si pozorne vypočuli výklad sprievodkyne o stavebnom vývoji hradu a so záujmom si prezreli historickú expozíciu. Najviac zaujala galéria obrazov zo zbierky posledných majiteľov hradu z rodu Ilešházy. Seniorov poriadne vytrápilo množstvo schodov, ktoré museli prekonať, kým sa dostali na vyhladku hradnej veže, za čo však boli odmenení peknými pohľadmi na bližšie i vzdialenejšie okolie.

Skutočné prekvapenie čakalo seniorov na cieľovej zastávke autobusu, keď sa ocitli namiesto plánovanej lokality Kočovce, ležiacej na úpätí Považského Inovca, v lokalite Antonstál, nachádzajúcej sa v Ľuborčianskej doline patriacej do pohoria Bielych Karpát. Nachádza sa tu účelové zariadenie OZ Trenčín - Stredisko lesnej pedagogiky a rekreácie, ktoré je vzdialené asi 10 km severozápadne od Nemšovej.

Po chutnom obede vedúci výrobného úseku OZ Trenčín Stanislav Paučín oboznámil prítomných s niektorými zá-

kladnými charakteristikami odštepného závodu, ktorý obhospodaruje lesy v pohoriach Malé Karpaty, Biele Karpaty, Považský Inovec, Strážovské vrchy, menej aj v Považskom podolí a Podunajskej pahorkatine. Hospodári na 37.058 ha lesov z čoho je 21.055 ha štátnych. Neštátnych neodovzdaných lesov je 11.710 ha a 4.304 ha lesov je v prenájme Katastrálna rozlo-

ha OZ Trenčín je 169.204 ha. Lesy sú certifikované v systéme FSC. Najrozšírenejšie dreviny sú buk a dub. Priemerný ročný objem ťažby činí 165.000 m³. OZ sa organizuje na päť lesných správ a účelové zariadenie lesnej pedagogiky a rekreácie Antonstál. OZ disponuje dvomi expedičnými skladmi a dvomi poľovnými revírmi. Lesoturistike slúži osem ubytovacích zariadení a dva náučné lesné chodníky.

Následnú členskú schôdzu klubu dôchodcov viedol jeho predseda Anton Kalina. Konštatoval, že členská základňa klubu pozostávajúca zo 63 členov ostáva početne nezmienená. Zablahoževal najstaršiemu členovi klubu, 90-ročnému Jozefovi Sokolovi. Potom si účastníci chvíľkou ticha uctili pamiatku členov klubu, ktorí odišli do večnosti (Ján Ostrolúcky, Milan Kalamár, Ivan Pčolinský, z nečlenov to boli Igor Sobota a E. Oboňová). V živej pamäti ostáva spomienka najmä na skalného účastníka podujatí klubu Jána Ostrolúckeho, ktorý nás vlani opustil tesne pred svojou deväťdesiatkou.

Nakoniec si účastníci v sprievode vedúceho strediska lesnej pedagogiky a rekreácie Róberta Minárika prezreli účelové zariadenie Antonstál, ktoré vzniklo z pôvodného poľovníckeho zámočku, v ktorom od roku 1959 istý čas existovala lesnícka učňovská škola.

Nakoniec patrí podakovanie za opäť vydarené podujatie výboru klubu so závodným výborom ZO OZ DLV pri LSR š. p., ako aj sprievodcom a pomocníkom, menovite Martinovi Žilkovi, Evke Boškovej a Zuzke Mihálovej.

Július Burkovský

Poľovnícky zámok Antonstál

43.

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
Antonstál 811/7
Nemšová - Ľuborča 914 41, Okres Trenčín
OZ Trenčín
N 48°58'12,4 E 18°05'35,9

www.lesy.sk

Štátna lesná správa Zamutov

36.

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
Zamutov č.158
Zamutov 094 15, okres Vranov nad Topľou
OZ Vranov nad Topľou
N 48°54'11,1 E 21°32'11,1

www.lesy.sk

Poľovnícky zámok Antonstál

Poľovnícky zámok Antonstál vyrástol na území niekdajšieho Brumovského panstva, ktoré sa rozkladalo na území Moravy i Považia už začiatkom

13. storočia. Panstvo vystriedalo viacerých majiteľov, no prvé organizované lesné hospodárstvo zaznamenávame až v 18. storočí za majiteľov Illešházyovcov. Etapa moderne pojatého lesníctva začína rokom 1835, keď sa majiteľom panstva stal Juraj Simon Sina. Najvýraznejší rozmach Brumovského panstva nastáva až po jeho odkúpení pivovarníkom a jedným z najbohatších ľudí Rakúsko-Uhorska, Antonom Dreherom v roku 1894. Ten sa zamerlal najmä na zvernicový chov zveri, ktorého základom bola zvernica Luborča vybudovaná v rokoch 1868-1872. Tvo-

riili ju tri oddelené zvernice s rozlohou asi 4000 ha pre mufloniú, danieliu, jeleniu a diviačiu zver. Na ne nadväzovala zvernica na moravskej strane. Dreherovci svoju záľubu v chove zveri a poľovačkách zavŕšili vybudovaním poľovníckeho zámčoka Antonstál. Ten dala vybudovať prestavaním pôvodného poľovníckeho domu stojaceho v revíri Luborča v doline Simonstál v r. 1937-1943 Edeltŕúda Kulmerová (Dreherová). V päťdesiatych rokoch 20. storočia skonfiškoval zámček československý štát a umiestnil sem les-

níku učňovskú školu a trvalé školiace stredisko pre drevorubačov. Antonstál prešiel viacerými stavebnými úpravami a dnes je v správe štátneho podniku Lesy Slovenskej republiky, Odštepny závod Trenčín. Poľovnícky zámok Antonstál bol vyhlásený za významné lesnícke miesto 18.09.2015

Štátna lesná správa Zamutov

Štátne lesy na východe Slovenska pôvodne spravovalo Riaditeľstvo baní a lesov v Smolníku a Solnobanské riaditeľstvo v Solnohrade (Solivare). Odčlenením lesníctva od baníctva (1871) vzniklo v Solivare Riaditeľstvo štátnych majetkov - jediný orgán správy štátnych

lesov a poľnohospodárskych majetkov. Lesy v okolí Zamutova vlastnili mocné feudálne rodiny. Majetok mal v roku 1908 výmeru 3594 ha. Emil von Scheibler - posledný majiteľ majetkov (1910-1919) sa zaslúžil o výstavbu komplexu budov na Ortáši a zriadenia lesnej správy. Na Blatinách (areál strelnice Blatiny) postavil pred prvou svetovou vojnou poľovný zámok, ktorý v roku 1944 vyhorel. V roku 1919 majetok prešiel pod nútenú správu štátneho pozemkového úradu a pozemková reforma v

roku 1924 ho rozdelila na veľkostatok a lesnú správu. Podľa vládneho nariadenia č. 206/1924 Zb. boli štátne lesy a majetky spravované ako štátny podnik Československé štátne lesy a majetky. Štátna lesná správa Zamutov organizačne patriaca pod Riaditeľstvo štátnych lesov v Solnohrade prevzala lesy, lesné hospodárstvo, budovy, lesnú železnicu, pílu a drevosklad v Čemeranom. Zriadili tri poľesia Zamutov, Rudlov a Hlinné. V

1946 bola Štátna lesná správa Zamutov organizačne pričlenená k Riaditeľstvu štátnych lesov v Košiciach. Po vzniku národného podniku Československé štátne lesy (1949) boli riaditeľstvá premenované na lesné závody a vznikol Lesný závod Zamutov, presťahovaný do Vranova - Čemerneho (1956). Lesná správa Zamutov bola vyhlásená za významné lesnícke miesto 07.05.2012.

Ing. Gejza Muzsnay

(150. výročie narodenia – 80. výročie úmrtia)

Známy zariadený lesov, vysokoškolský profesor a prednosta lesného úradu.

Tento významný lesník, profesor pôsobil v Banskej Štiavnici a v Žarnovici sa narodil v auguste 1865 v Kersede (Aradská župa, Sedmohradsko).

Študoval na Lesníckom odbore Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici. Po skončení štúdia vykonal predpísané lesnícke skúšky v Budapešti a nastúpil do praxe.

Ako lesný inžinier, začína v roku 1886 v zadení lesného taxátora na viacerých miestach. V rokoch 1891 – 1900 bol vedúcim oddelenia zariadenia lesov na Lesnom úrade v Žarnovici, v období rokov 1901 – 1905 stihol pôsobiť ako lesmajster v Sedmohradskej Kluži a následne na Ministerstve pôdohospodárstva v Budapešti.

V období rokov 1906 – 1911 prednášal ako profesor na Katedre úpravy lesov Vysoké školy banskej a lesníckej v Banskej Štiavnici zariadenie lesov, lesnú taxáciu, oceňovanie lesov a lesnícku administratívu.

Následne sa vrátil do Žarnovice (1911), do funkcie prednostu Lesného úradu, kde pôsobil do roku 1918 vo funkcii hlavného radcu.

Pri hodnotení jeho osobnosti treba vyzdvihnúť jeho postavenie medzi po-

prednými taxátormi Uhorska, bol oceňovateľom lesov a tvorcom dlhodobých lesných hospodárskych plánov pre erárne lesné majetky.

V roku 1912 zohral dôležitú rolu pri oslave Wilckensonovej pamiatky z príležitosti jeho 150. výročia narodenia a 80. výročia úmrtia. Patril k organizátorom a k hlavným rečníkom pri odhaľovaní pomníka H. D. Wilckensa na Repišti za prítomnosti akademických funkcionárov i študentov.

Po páde Rakúsko – Uhorskej monarchie odchádza predvídavo zo Žarnovice do svojej Sedmohradskej vlasti, viediac že by ho nové československé úrady pre jeho monarchistické postoje nenechali vo funkcii. V Aradskej župe necelých 10 rokov ešte pokračoval v lesníckej profesii, za krátko však odchádza do penzie. Zomrel 19.11.1935 v Arade.

Je autorom prác o lesnom hospodárskom pláne Lesnej správy Brod v Žarnovici, prác o obnove lesov v stredných pohoriach, o vývine zariadenia lesov, príručky o zariadení lesov a je autorom článkov o Vysokéj banskej a lesníckej škole v Banskej Štiavnici, pripravovanej Hospodárskej univerzite v Uhorsku a návrhu reformy učebného programu lesníckeho vysokoškolského štúdia.

Odborné články publikoval v lesníckom časopise Erdészeti Lapok (Lesnícke listy).

V prelomovom období politického prevratu patril k významným lesníckym odborníkom v Hornom Uhorsku o čom svedčí jeho bohatá publikačná činnosť, prednášková činnosť na Vysokéj škole banskej a lesníckej v Banskej Štiavnici, ale najmä sa zapísal ako budovateľ štátnej lesnej správy v Uhorsku.

Vilám Stockmann

Spomienka na Ing. Ivana Pčolinského

Dňa 25.8.2015 sme v krematóriu v Banskej Bystrici odpovedali na poslednej ceste Ing. Ivana Pčolinského. Rozlúčili sme sa s človekom, ktorému bolo dopriate dožiť sa úctyhodného veku 90 rokov. Tohto krásneho životného jubilea sa dožil pred pár mesiacmi, hoci už s podlomeným zdravím, ale stále s veľkou chuťou do života, čo mu bolo príznačné po celý jeho život. Láska k prírode, k ľuďom a životu vôbec, sa stala jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Kniha jeho života sa začala písať 16.3.1925. Narodil sa v Domaninciach, okres Užhorod. Po ukončení ľudovej školy v rodnej obci študoval do roku 1944 na Štátnom gymnáziu v Užhorode, ktoré nedokončil, pretože bol odvezený do pracovného tábora v Maďarsku. Neskôr mal byť prepravený transportom do Nemecka, odkiaľ sa mu ale podarilo utiecť a vrátiť sa domov. V júli 1944 vstúpil v ZSSR do 1. Československého armádneho zboru, s ktorým sa v roku 1945 dostal do Prahy. V tom istom roku si dokončil maturitu a v roku 1946 sa ako vojak prihlásil na Vysokú školu lesného inžinierstva v Prahe, ktorú ukončil v roku 1949. Po skončení štúdia na vysokej škole sa zamestnal v Českých píl - Karlove Vary, kde pracoval ako technický úradník.

V apríli roku 1950 nastúpil do dreárskeho podniku Preglejka v Žarnovici ako vedúci zásobovania. Od roku 1951

pracoval ako vedúci zásobovania v národnom podniku Smrečina, Banská Bystrica.

V roku 1955 sa mu naskytila príležitosť pracovať vo vtedajšom Banskobystrickom lesnom priemysle n. p., ako vedúci odbytu. Potom u bývalých Stredoslovenských lesov, štátny podnik - PR Banská Bystrica, kde pracoval až do dôchodku v roku 1985. V týchto organizáciách odpracoval vo funkcii vedúceho odbytu rovných 30 rokov. Podieľal sa aj na vydaní niekoľkých odborných pub-

likácií. Je spoluautorom publikácie Tabuľky objemu dreva guľatiny meranej s kôrou, ktorú pozná každý lesník.

Aj po odchode do dôchodku aktívne pracoval pre JZD Slušovice. Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky začal podnikáť v drevárskej oblasti - výroba paliet a tu sa realizoval až do svojich 85-tich rokov. Neustále si zdokonaľoval svoje vedomosti. Prácou žil. Práca bola jeho životnou náplňou. Jeho pozitívny a silný vzťah k práci ho až do neskorej staroby udržiaval v obdivuhodnej fyzickej a psychickej kondícii.

Bol členom Zboru protifašistických bojovníkov. Venoval sa včelárstvu, ale jeho najväčšou záľubou bolo poľovníctvo. Miloval zvieratá a prírodu. Napriek tomu, že mal dlhodobé zdravotné problémy, vždy sa rád vracal do prírody, kde nachádzal chvíle odpočinku, relaxu a naberá vždy nové sily. Napriek podlomenému zdraviu ešte v marci a máji tohto roku osobne prevzal Pamätne medaile Ministerstva obrany SR k 70. výročiu SNP a ukončenia druhej svetovej vojny.

Jeho život bol prežitý nanajvýš plodne, plnohodnotne, užitočne, tak pre svojich blízkych i pre celú spoločnosť, a to je to, čo sa nezabúda, čo tu ostane aj naďalej vo výsledkoch jeho práce, v životných postojoch, myšlienkach a názoroch.

Milan Longauer

XVII. stretnutie žien lesníčok Zemplín 2015

Stretávajú sa stále v inom kúte Slovenska, v iných prírodných, lesníckych, kultúrnych a historických podmienkach v poslednej dekáde augusta. Tak ako všetky ženy, aj lesníčky zápasia s problémom, kam umiestniť školopovinné deti počas prázdnin a kto bude variť, prať a žehliť deťom a manželovi počas stretnutia. Takto sa účastníkmi stretnutí stávajú aj školopovinné deti týchto žien a manželia, ktorí nevládnú štvordňové odlúčenie od manželky. Medzi takýchto manželov už patrí päť rokov aj ja a znovu pred nimi skladám svoj lesnícky klobúk.

Klub žien lesníčok pracuje pri Slovenskej lesníckej komore a ich stretnutie je už dlhodobo v pláne aktivít komory. Organizáciou tohtoročného stretnutia bola poverená Oblastná lesnícka komora Košice, so sídlom v Sobrance.

„Hlavným stanom“ stretnutia je hotel Granit na Zemplínskej šírave. S pani prevádzkarkou, vášnivou polovníčkou, našli ženy spoločnú reč. Začiatkom prázdnin už naberá svoje kontúry pozvánka a komunikujeme všetko aj s hlavnými spoluorganizátormi, štátnym podnikom Lesy SR, odštepným závozom Sobrance, do pôsobnosti ktorého je umiestnený celý program stretnutia.

Vrcholia prípravy, doladujú sa detaily a konečne nastáva deň „D“, 20.8.2015. Popoludní sa stretávajú organizátorky a pripravujú na recepcii hotela všetko potrebné pre príchod hostí. Okrem prezenčiek, taštičky s informačnými materiálmi (okrem iného aj kuchárska knižka – Recepty Zemplína...) a novinkou je aj pestrofarebná šatka s logom komory, ktorá tvorí ozdobu všetkých zúčastnených počas celého stretnutia.

Program stretnutia sa začína naplňať Slávnostným otvorením XVII. Stretnutia lesníčok pri zvuku slávnostných tónov lesníčok. Po úvodnom uvítacom slove predsedníčky Oblastnej lesníckej komory Berty Staškovej nasleduje privítanie riaditeľom OZ Sobrance Petrom Pšakom, predsedníčkou Klubu žien Máriou Biesovou a prezenťacia hosťujúceho OZ.

Po dlhej ceste dobre padne slávnostná večera, ktorá už nesie znaky Zemplínskej kuchyne. Úvodný večer završuje schôdza Klubu žien lesníčok, na netypickom mieste v Thermalparku Šírava. Unavené, oslabené termálnou vodou, ešte neformálne pokračujú

čujú dievčatá v najdôležitejšom bode celého stretnutia, ktorým je výmena akýchkoľvek informácií, pri rôznych špecialitkách z kuchýň žienok, pri troške vína a iných (aj domácich) výrobkov, v malej spoločenskej miestnosti hotela.

Ráno, 21.8. sa počasie dostavuje podľa našej objednávky a stretávame sme sa pri raňajkách v jedálni hotela. Tam asi všetkých šokuje prítomnosť mladých Ukrajinských mužov, rôznym rozsahom poranených nezmyselnou vojnou, ktorí si v priestoroch hotela doliečujú zranenia na tele i na duši. Práve v takýchto chvíľach si uvedomujeme, čo je tou najdôležitejšou hodnotou v našom živote...

Čas je neúprosný a tlačí nás do pripraveného autobusu, ktorý nás vezie do prvého cieľa tohto dňa, zo Šíravy, cez Michalovce do Pavloviec nad Uhom. Priamo v topoľových porastoch nás už čakajú zamestnanci LS Porúbka pod vedením vedúceho LS Štefana Staška. Krátke predstavenie oboch strán a nasleduje

exkurzia po topoľových porastoch, pri ktorých sa OZ Sobrance vrátil k osvedčenej celoplošnej príprave pôdy, s trocha zmenenou technológiou, kde sa šetrnejšie zachádza s kvalitnou zemínou na povrchu a odstráni sa len pna a zvyšky po ťažbe. Po navrhnutí jám prichádza zalesňovanie kvalitným sadbovým materiálom, ktorý je dopestovaný v škôlkarskom stredisku Sobranecké Kúpele. Výsledok je jasný, zalesňovanie týmto spôsobom je v konečnom dôsledku (po zabezpečení porastu) lacnejšie o cca 3 tis. €/ha, oproti zalesňovaniu bez celoplošnej prípravy pôdy.

Návrat k miestu prvého kontaktu, kde už je pripravené občerstvenie, počas

ktorého prebieha živá diskusia a podrobnejšie predstavenie LS Porúbka. Pracovníkom LS Porúbka je aj predseda odborov pri OZ Silvester Romanec, ktorý veľmi pútavo a zábavne podáva informácie o práci odborov pri OZ. Po krátkom presune, k jedinému služobnému bytu OZ Sobrance, k hájenke Pavlovce nad Uhom, pokračuje program informáciou o živote lesníka na južnom Zemplíne. Vedúci LO Pavlovce Ján Vasil' už otvorene informuje o slastiach a hlavne o strastiach práce lesníka na tomto LO. Totiž takmer po dvoch rokoch odchádza do manželkinho rodiska pri Martine, nie k lesníctvu... Poďakovanie, rozlúčka a rýchly presun. Obed a nasleduje ďalší od-

borný program na LS Remetské Hámre, vo zvernici Karná.

Tu žieničky víta vedúci LS Igor Nemeč a polovný referent OZ Matúš Hanco. Predstavujú najnovšiu pýchu OZ, ktorou je aktuálne chata Zvernica Karná a samozrejme podávajú všetky dostupné informácie o zvernici, v ktorej sa toto zariadenie nachádza. Po krátkom občerstvení pokračuje odborný program do Remetských Hámrov, kde lesným žienkam predstavujeme významné lesnícke miesto, bývalú Strednú lesnícku školu (po požiari v päťdesiatych rokoch minulého stáročia, len jej torzo). Prehliadka pokračuje k sídlu LS Remetské Hámre, ktoré sa na-

chádza v historickej budove v minulosti patriacej rodu Széchenyiovcov. Spoločné foto, pred krásnou budovou a presun do srdca Karpatských bukových pralesov zapísaných do Zoznamu svetového prírodného dedičstva UNESCO. Tu podávame lesníckam informácie o celej problematike tohto, v tomto čase veľmi horúceho, problému. Od roku 2007 má naša republika veľmi vážne medzinárodné záväzky, ktoré by po prvej etape zapísania do zoznamu svetového prírodného dedičstva, mali pokračovať už reálnym vyznačením v teréne a reálnym dodržiavaním manažmentových opatrení v tomto území.

Problém je ale v tom, že len časť deklarovaného územia zodpovedá stanoveným kritériám a že celá problematika Karpatských bukových pralesov nebola prerokovaná a odsúhlasená s vlastníkami pozemkov a miestnou samosprávou. Určite chceme pred svetom ukázať jedinečnosť týchto lesných porastov, ale nechceme turistov klamať o skutočnom rozsahu týchto jedinečných prírodno-historických lesných ekosystémov.

Ďalším významným lesníckym miestom, ktoré predstavujeme, je jedinečná stavba na brehu jazera Morské oko, ktorou je Kaštielik Morské oko, stavba postavená začiatkom minulého storočia grófom Széchenyim. Objekt je kultúrnou pamiatkou a slúži ako poľovnícko-rekreačné zariadenie LESOV SR. Pri tomto objekte (momentálne v rekonštrukcii) víta účastníčky samotná grófká Gladys Vanderbild Széchenyi (dobovo oblečená pani učiteľka Marienka Kasičová), informácia o histórii a poslaní tohto objektu.

Po krátkom presune predstavujeme lesnícky náučný chodník Morské oko, ktorý je zameraný na lesnícku históriu celého okolia, na predstavenie fauny a fluóry územia, na činnosť v oblasti starostlivosti o zver a poľovníctva, na predstavenie vývoja ťažbovo-približovacích technológií a lesných železničiek.... Mimo veľkého záujmu turistov je chodník často využívaný aj na aktivity lesnej pedagogiky.

Pokračujeme predstavením ďalšieho ubytovacieho objektu LESOV SR, ktorým je chata Morské oko, postavená v 50-tych rokoch minulého storočia, s kapacitou 30 lôžok a nasleduje predstavenie

o myseľnej perly Vihorlatských vrchov, s a m o t n é h o jazera Morské oko, ktoré je srdcom NPR s rovnakým názvom.

Po pestrom odbornom programe už na ženy – lesníčky netrpezlivo čaká lesnícke halali a horárska hostina, ktorá je organizovaná na chate vo Zvernici Karná. Neformálne vzniknutý lesnícky spevácky zbor pri

OZ Sobrance víta všetkých typickými domácimi a lesníckymi piesňami na terase chaty. V samotnej chate a jej okolí už usilovne pripravujú rôzne lesnícke a miestne špeciality lesníci OZ Sobrance. Akosi prirodzene vhpne do celého programu harmonika a počas ochutnávania lesníckych špecialít, už spoločne s lesníkmi, si aj ženy lesníčky precvičujú svoje hlasivky. Dobrú zábavu „kazi“ šofér autobusu, ktorý kvôli povinnej prestávke musí odstavíť autobus o 23.00 hod. do garáže.

V sobotu sa opakuje ranný rituál pri raňajkách a pokračujeme autobusom na LS Slanec, ktorá je od miesta ubytovania vzdialená cca 50 km juhozápadne. Vedúci LS Slanec Pavol Jakab, s kolegami z LS, nás už netrpezlivo očakáva pred Infocentrom a múzeom v Slanci, kde nám odborný sprievodca predstavuje bohatú históriu Slanca a okolia, veľmi úzko spätú s lesníctvom a poľovníctvom. Po veľmi intenzívnych dúškoch histórie už pokračujeme k ďalšiemu odbornému programu, k škodám zverou v bukových porastoch. Praktické ukážky a odborný výklad, pri ktorom prebieha bohatá diskusia, o príčinách a dôsledkoch týchto škôd, ktoré LS eviduje na stovkách hektárov porastov rôzneho veku, ako aj o možnostiach aktívnej ochrany týchto porastov.

Diskusia sa postupne presúva na chatu Kopaská, kde pri sladkom občerstvení, podáva zaujímavé informá-

cie o kauze Slanské lesy vedúci LS, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou boja o majetok štátu.

Čas je zas neúprosným vedúcim a presúvame sa na ďalšie miesto nášho programu. Byť vo Vatikáne a nevidieť pápeža je takou istou chybou, ako byť na Zemplíne a nenavštíviť Tokaj. V objekte rodinnej firmy J. & J. Ostrožovič absolvujeme profesionálne privítanie, chutný obed a nezabudnutelnú degustáciu Tokajských vín, 13 metrov pod rodnou zemou.

Naša cesta pokračuje do Trebišova, kde cieľom je miestne múzeum a park. Počas presunu, aj nás domácich, prekvapuje svojimi encyklopedickými vedomosťami o celom regióne technik LS Slanec Peter Novikmec, ktorý bol perfektným sprievodcom aj v Trebišovskom parku. Historické expozície múzea, hrobka rodu Andássyhovcov a samotný park je ďalším zdrojom kultúrno-historických informácií o tomto regióne.

Po návrate do hotela Granit na Zemplínskej šírave nás očakáva slávnostná (už rozlúčková) večera. „Trochu“ zemplínskych špecialít, nie celkom vydarený muzikant, ale tak ako vždy, dobrá nálada a zábava, ktorá je pre tieto stretnutia žien už roky typická, nás pomaly vedie k záverečnému dňu stretnutia.

Za organizátorov musím priznať, že sme už neočakávali veľký záujem o program záverečného dňa. Predpokladali sme, že v nedeľu sa už budú všetky lesníčky ponáhľať domov. Ale na naše milé prekvapenie sa väčšina žienok ešte plaví loďou po Zemplínskej šírave a potom ešte mierí na Vinianske jazero a Viniansky hrad, z ktorého je nádherný výhľad na celý región, ktorý počas predchádzajúcich dní bol hosťiteľom žien, ktoré svoj pracovný život zasvätili povolaniu nie veľmi typickému pre nežné pohlavie, ale napriek tomu sú veľmi často príkladom húževnatosti, vytrvalosti a odbornosti pre nás chlapcov - lesníkov, čoho jasným dôkazom bolo aj XVII. stretnutie žien lesníčok Zemplín 2015.

Končí stretnutie na Zemplíne a myšlienkami už mnohé putujú Tatrami, ktoré budú hosťiteľom v roku 2016. Ako ich mám tu česť už päť rokov spoznávať, tak už spriadajú nitky budúcoročného programu, aby bol zaujímavejší, pestrejší a lepší ako ten predchádzajúci, tak ako je pre toto zoskupenie lesníčok typické.

Jozef Staško

Život zrastený s lesníctvom

Vypožičal som si nadpis knihy, ktorú napísal jej autor ako spomienkovú – bibliografickú – životopisnú. V tomto čísle časopisu Lesník Vám chceme predstaviť lesníka, ktorý naozaj celý život dáva svoj elán a vedomosti v prospech slovenského lesníctva. Vo svojom profesionálnom živote prešiel od základných organizačných zložiek lesnej prevádzky, pracoval vo vedúcich funkciách na Výskumnom ústave lesného hospodárstva vo Zvolene, až po najvyššie funkcie v lesníckom rezorte na MP SR. V súčasnosti pracuje ako vedúci vedecký pracovník NLC – LVÚ Zvolen. Pod jeho vedením boli vypracované zásady, koncepcie, stratégie, rozvojové a realizačné programy, ktoré boli základom fungovania a riadenia slovenského lesníctva. Je autorom a spoluautorom množstva monografií, vedeckých prác a stoviek publikácií. Držiteľom ceny Jozefa Dekreta Matejovie, na tohoročnom 14. Dni stromu v Lesníckom skanzene vo Vydrovskej doline sa stal doc. Ing. Jozef Konôpka CSc. Bola mu udelená za rozvoj a úsilie o uznanie lesníctva spoločnosťou, za pôsobenie vo vede a výskume a pri výchove generácie lesníkov a za aktívnu činnosť v štátnom aj neštátnom sektore.

Ste držiteľom najvyšších rezortných vyznamenaní a vyznamenaní ostatných organizácií, v ktorých zastávate dôležité funkcie. Ktoré z týchto ocenení si vážite najviac a čo pre Vás znamená cena J. D. Matejovie?

Je to skutočne cena J. D. Matejovie. S potešením som prijal toto vyznamenanie s vedomím, že ono nepatrí len mne, ale celému radu mojich spolupracovníkom

z lesníckej praxe, vedy, výskumu, školstva a štátnej správy LH.

Ocenenie je pre mňa mimoriadne významné preto, že J. D. Matejovie bol skutočne priekopníkom moderného LH na Slovensku. Pritom pochádzal z Čierneho Balogu, z chudobnej slovenskej rodiny – lesného robotníka a ako samouk sa prepracoval až na komorského lesmajstra v Banskej Bystrici. Chcem pripomenúť, že v nadväznosti na jeho odkaz „zachovať lesy pre potomstvo“ sme v roku 1993 formulovali strategický cieľ LH na Slovensku „Lesy zachovať, ochrániť a zveľadiť“ (uznesenie vlády SR a NR SR). Bolo veľmi dobrým rozhodnutím Slovenskej

lesníckej komory a LESOV SR, š. p., že sa rozhodli každoročne udeľovať Cenu J. D. Matejovie a aj týmto propagovať význam lesov a LH pre spoločnosť. Taktiež treba vyzdvihnúť aktivity lesníkov, ktoré sa konali v minulom roku pri príležitosti 240. narodenín tejto významnej osobnosti. Poďakovať taktiež treba Lesníckemu a drevárske muzeu vo Zvolene, ktoré okrem iného zorganizovalo zaujímavé podujatie za účasti a vystúpenia spisovateľa Petra Kováčika, ktorý venoval J. D. Matejovie román Svätý z Handľov a rozhlasovú hru Nezabudnutý.

Chcem pripomenúť, že J. D. Matejovie nebol len vynikajúci lesník, ale aj významná osobnosť v dejinách Slovenska, čo je lesníckej verejnosti menej známe. Napríklad historik Miloš Gosiorovský ho zaradil medzi štyri najvýznamnejšie osobnosti našej národnej kultúry v období národného obrodovania, ktorými okrem neho boli polyhistor Matej Bel, technik a vychovávateľ Samuel Mikovín a kultúrny reformátor Jozef Adam Kollár. Čo do priekopníckeho významu, Dekreta stavia na úroveň s osvietencom a ľudomilom Jurajom Fándlym.

Priznávam sa, že ma vždy určitým spôsobom iritovalo, keď sme zabúdali pripomenúť si významné osobnosti, ktoré mali slovenský pôvod. Ak sa hovorilo o „historických zemiach“, som sa zamýšľal nad tým, prečo aj my nepatríme medzi nich. Či nemáme svoju históriu? Aj keď bol vývoj spoločenských pomerov na Slovensku zložitý, mnohí naši rodáci boli významní nielen domov, ale aj vo svete. Nedá mi nespomenúť v roku 1997 uverejnenú prácu už zosnulého môjho veľmi blízkeho priateľa a spolupracovníka, vynikajúceho lesníka Ing. Ctibora Greguša, DrSc. „Slovenskí rodáci svetu“. Kto si túto prácu prečíta, isto príde k záveru, že aj my máme svoje miesto vo svete. Len by sme si to mali lepšie uvedomiť, či mať viacej sebavedomia a patriotizmu. Platí to v plnom rozsahu aj v lesníctve.

Čo ovplyvnilo Vaše rozhodnutie, že práve lesníctvo sa stalo Vašou životnou filozofiou?

Ak mám dať na túto otázku odpoveď, musím sa vrátiť do môjho detstva a študentských čias. Narodil som sa vo Víglašskej Hute – Kalinke. Obec leží na svahoch severnej časti pohoria Javorie. Počas mojej mladosti sa obyvateľstvo živilo najmä poľnohospodárstvom. Ako chlapec som pomáhal rodičom pri poľnohospodárskych prácach. Cez zimu robil otec v lese. Najprv stínal stromy ručnou pílou, potom motorovou dvojmužnou a nakoniec jednomužnou. V zime, na saniach vozil drevo (kláty) až na expedičný sklad do Víglašša, čo bolo viac ako 10 kilometrov. Do základnej školy som chodil pešo takmer tri kilometre. Do 6. až 8. ročníka v Slatinských Lazoch (školu zriadili v roku 1950, chodili sem žiaci z mojej obce, zo Slatinských Lazov, Klokoča a Stožku). Školu sme ukončili šestnásti, z toho desať chlapcov, ktorí sme

sa odišli učiť na vyšší stupeň (traja do Banskej Štiavnice – z nich dvaja na lesnícku a jeden na chemickú školu). Na lesníckej škole som v roku 1958 zmaturoval. V rokoch 1958–1963 som študoval na Lesníckej fakulte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene.

Môžem povedať, že rodinné prostredie, život v podhorskej obci obklopenej lesmi vyvolal vo mne záujem o prírodu, najmä stať sa lesníkom. Už ako chlapec som bol často v styku s miestnymi lesníkmi. Ich práca ma zaujala viac ako v poľnohospodárstve. Okrem iného toto povolanie sa mi páčilo viac preto, lebo som nevidel v týchto podmienkach možnosť rozvoja poľnohospodárstva (polia ležali na svahoch, často aj dosť strmých, ich obhospodarovanie, najmä oráčín o malých výmerách s veľkými medzami bolo veľmi namáhavé, pričom hektárové výnosy boli malé). Nádherná lesnícka škola v Banskej Štiavnici, história tohto mesta ako aj perspektíva stať sa lesníkom ma očarili. Toto povolanie sa stalo mojím životným cieľom. Všetky prázdniny (aj polročné) som strávil ako praktikant na poľesí či na lesníckom úseku. Veľkou školou pre mňa bola v roku 1957 dvojmesačná prax v taxácii. Ing. Kornel Ruman bol

Áno je to tak, ale nielen u nás, ale aj v zahraničí. Nie náhodou sa hovorí, že LH je na križovatke dejín. Nebudem znovu opakovať dve veľmi nebezpečné ideológie, ktoré ohrozujú existenciu lesov a lesníctva, či jeho poslanie. Nemôžem však pochopiť ako sa vládnuce štruktúry štátu môžu pokojne pozeráť na škody, ktoré vznikajú v lesoch dôsledkom nezmyselnej legislatívy o ochrane prírody. NLC – LVÚ Zvolen ich vyčíslilo. Zopakoval som ich v už v citovanom príspevku v Lese – Letokruhoch. Ťažba dreva, ktorá predstavuje v LH tržbonosnú činnosť sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím zdvojnásobila. Pritom nieto peniaze ani na riadne obhospodarovanie lesov. Ako je to možné? Aj pokiaľ ide o lesy vo vlastníctve štátu, ako by sme nevedeli, prečo sme nepripustili ich privatizáciu. Štátny podnik odvádza peniaze z hospodárskeho výsledku do štátnej kasy. A to namiesto toho, aby sa tieto využili na také obhospodarovanie lesov, ktoré je v záujme dosiahnutia čo najlepšieho uspokojovania verejnosti, a to nielen v súčasnosti, ale hlavne v budúcnosti. A znovu sme pri odkaze J. D. Matejovie „zachovanie lesov pre potomstvo“.

značne finančne náročnými opatreniami.

Osobitosťou a prednosťou slovenských lesov v porovnaní so susednými štátmi je, že na relatívne malej ploche sú veľmi pestré prírodné podmienky a rozličné typy lesov. Tieto prednosti sú devízou pre budúce posilňovanie významu verejnosprospešných funkcií lesov (podochranné a vodohospodárske funkcie, nezastupiteľná funkcia z hľadiska ochrany prírody a krajiny, zdravotná a rekreačná funkcia). Snahou lesníkov je, aby sa tieto výstupy hospodárenia v lesoch postupom času internalizovali a aby sa uplatnili verejné politiky, ktoré zabezpečia ekonomickú kompenzáciu nákladov LH za poskytnutie verejných služieb. Stúpne aj význam výrobných funkcií lesov, pretože drevo ako obnoviteľná surovina bude zohrávať ešte väčšiu úlohu pri vyčerpávaní sa zásobách fosílnych energetických surovín. Drevo s prirodzenou, esteticky pôsobiacou štruktúrou bude jedným z vyhľadávaných prírodných materiálov významne ovplyvňujúcich kvalitu života ľudí. Lesná biomasa bude tvoriť základnú biologickú bázu výroby bionafty, bioetanolu, plastov, druhotných olejov, papiera a ďalších netradičných výrobkov, ako je výroba tepla a elektrickej energie. Vlastné obhospodarovanie lesov bude mať jednak výrobný charakter (produkcia hmotných statkov), jednak charakter verejnosprospešných služieb. Lesy vo vlastníctve štátu budú spravovať štátne lesnícke organizácie, prioritou ktorých bude zabezpečovať verejnosprospešné služby. Tolko z celoslovenského dokumentu.

Naposledy, v septembri 2015 na zasadnutí OSN v USA sa prerokovali ciele udržateľného rozvoja spoločnosti. Ak ich skrátene uvedieme, ide o: odstránenie chudoby, hladu, zabezpečenie zdravého života, vzdelávania, dostatku vody, dostupnej energie, potreby a výroby, spravodlivosti, rodovej rovnosti, ekonomického rastu, odolnej infraštruktúry, zníženie nerovnosti medzi krajinami, vytvorenie odolného osídlenia, realizáciu okamžitých krokov v boji s klimatickou zmenou, zachovanie oceánov a morí, ochranu pevninských ekosystémov, podporovanie udržateľného lesného manažmentu, boj proti rozširovaniu púští, posilňovanie globálneho partnerstva. Ako z uvedeného vidieť mnohé ciele súvisia s lesmi a lesníctvom. Inými slovami potvrdzuje sa to, že lesy a lesníctvo majú významné miesto pri zabezpečovaní udržateľného rozvoja spoločnosti, tak v oblasti ekonomickej, environmentálnej (ekologickej) ako aj sociálnej. Ide o zachovanie, ochranu a zveladenie lesov, čo je imperatív pre celé ľudstvo na Zemi, najmä pre vládnuce štruktúry jednotlivých štátov, či ich spoločenstiev.

Vývoj však nejde v tomto smere. Ako vieme, výmera lesov na našej planéte sa znižuje. Drancovanie lesov najmä v chudobných krajinách ďalej pokračuje. Je otázkou času, kedy ľudstvo pochopí vážnosť situácie a prikočí k rúznym opatreniam, ktoré zmenia doterajší vývoj.

Milan Longauer

mojím vedúcim a skutočne aj vynikajúcim učiteľom. Keď som v roku 1958 zmaturoval, mohol som si vybrať z dvoch miest v lesnej prevádzke, Motyčky pri Banskej Bystrici a Rapovce pri Lučenci. Keď som sa išiel pozrieť na Motyčky, a keď som videl tie strmé svahy a skaly, zakrútila sa mi hlava. V Rapovciach zas agátové porasty, ani tieto ma nenadchli. Preto som z mojej vysnávanej predstavy stať sa lesníkom upustil a išiel som študovať na vysokú školu.

Praktické skúsenosti ešte stále potvrdzujú, že lesnícky sektor na Slovensku nedosiahol takého ocenenia ako by si zasluhoval. Ako sa dá dosiahnuť aby čelní predstavitelia štátu, ale aj laická verejnosť videli v stratégii tohto sektoru zvýšenie jeho dôležitosti?

Aká je podľa Vás prognóza ďalšieho vývoja lesníctva na Slovensku, myslím ako predpoveď základnej existenčnej filozofie?

V roku 2010 sa pod gestorstvom SAV vypracovala štúdia „Stratégia rozvoja slovenskej spoločnosti“. Obsahuje reálne žiaduce smerovanie rozvoja Slovenska v strednodobom časovom horizonte. Jej súčasťou je aj lesníctvo. Píše sa tu, že záujmom Slovenska je, aby lesy boli aj naďalej najvýznamnejšou zložkou prírodného prostredia a nenahraditeľným stabilizátorom krajiny. Predpokladá sa ďalšie zvyšovanie lesnatosti zo súčasných 41 % na 48–50 % územia. Lesy však budú čím ďalej, tým viac ohrozovať dôsledky klimatickej zmeny. Tomu bude potrebné čeliť revitalizačnými, pravda,

XXXIX. ročník východoslovenského tábora ochrancov prírody v obvode OZ Sobrance

Už od roku 1977 sa stretávajú zariadení amatérski, aj profesionálni ochrancovia prírody na Východoslovenskom tábore ochrancov prírody (VS TOP). Do pôsobnosti odštepného závodu (OZ) Sobrance sa ochranári tento rok vrátili už siedmykrát. Tentokrát si vybrali extravilán obce Vyšné Remety, ktorá sa nachádza medzi Zemplínskou šíravou, Vihorlatom a Morským okom, pod známou dedinou Remetské Hámre.

ko niektorí amatérski ochranári pracovali vo viacerých sekciách. OZ Sobrance už tradične vedie lesnícku sekciu a vyplňa väčšinu programu detskej sekcie lesnou pedagogikou. Tento rok ŠOP nepostavila svojho náčelníka TOP, tak sme ho „museli“ poskytnúť my. Lesnícka sekcia ponúkala programovú náplň na tri dni TOP. Prvým okruhom lesníckej sekcie bolo predstavenie, prehliadka a odborné zhodnotenie objektov Pro Silva Slovakia na LS

Remetské Hámre. Druhým okruhom, ktorý sme nemohli v tomto regióne vynechať, bola problematika Karpatských bukových pralesov, ktorú sme predsta-

nerušene venovať práci vo svojej sekcii. Prácu lesným pedagógom čiastočne uľahčil starosta obce Kaluža, ktorý zabezpečil bezplatný vstup všetkým účastníkom TOP do Thermalparku Širava, čo bolo pre mnohých, pri denných teplotách, ktoré sa počas TOP pohybovali nad 35 °C, obrovským lákadlom. Takto sa lesní pedagógovia mohli plne venovať zúčastneným deťom, ktorých počet sa pohyboval od desať do dvadsať, čo je pre dvoch lesných pedagógov ideálny počet.

Denne o 16.00 hod. zasadala táborová rada, na ktorej sa zúčastňovali náčelníci TOP, vedúca VS TOP, všetci vedúci aktívnych sekcií a podľa potreby aj starosta obce Vyšné Remety. Úlohou táborovej rady bolo zhrnúť výsledky práce sekcií v uplynulom dni, pripraviť náplň pre prá-

Cieľom TOP je mapovanie vybraných regiónov po stránke prírodných hodnôt v rôznych sekciách, ktoré sú úzko špecializované. V sekciách pracujú profesionálni a amatérski ochranári, ktorých už za roky trvania TOPU viažu nielen profesionálne, ale aj priateľské vzťahy.

Tohtoročnému TOPU predchádzali štyri zasadnutia prípravného výboru, ktorý svoju činnosť začal v marci 2015. Výber konkrétneho miesta na postavenie stanov a technického zázemia, priestor pre mokré alternatívy, logo, pozvánky, sponzori, bulletin, vytipovanie trás, výber sekcií a ich vedúcich, mapy, náplň praktickej pomoci obce, preprava sekcií, pohľadnica, samolepka a pečiatka TOPU, označenie účastníkov, stanov a členov táborovej rady, všetky potrebné súhlasy, osloviť políciu, zdravotníkov, drevo na kúrenie, stĺpy, žrde, značenie prístupu, trás, parkoviska, info-tabule, umývacie boxy, latríny, vojenské stany, cisterna na pitnú vodu, poľná kuchyňa, riešenie odpadu, bufet, prezentácie, tašky pre účastníkov, niečo do tašiek, kultúrny program, občerstvenie, dokumentácia, poistenie, mediálna propagácia, zborník... a ešte množstvo ďalších drobností.

XXXIX. TOP sa konal v dňoch 1. až 7.8.2015. Aktívne pracovalo 13 sekcií, v ktorých sa striedalo cca 200 ľudí, nakoľ-

vili aj pri prezentácii závodu 4.8.2015 večer pred všetkými účastníkmi TOP. Tretím okruhom bolo pestovanie rýchlorastúcich drevín v podmienkach Východoslovenskej nížiny. Lesnú pedagogiku zabezpečovalo počas štyroch dní osem lesných pedagógov, ktorí preberali do svojej opatery deti aktívnych účastníkov sekcií, aby sa mohli

cu sekcií na nasledujúci deň a organizačne ho zabezpečiť (trasy, doprava, objednávky stravy a pečiva, večerný program a odstránenie prípadných technických nedostatkov...). Po zasadnutí táborovej rady sa o 19.00 hod. stretli všetci účastníci TOP pri táborovom ohni, kde jednotliví náčelníci za aktívnej účasti vedúcich sekcií informovali o výsledkoch práce sekcií v danom dni a podali všetkým informácie o programe nasledujúceho dňa.

Večerný program začínal denne prezentáciou zúčastnených organizátorov (ŠOP, LESY SR, obce, sponzori...), pokračo-

val posedím pri táborovom ohni, pri hre osvedčených gitaristov z radov zúčastnených a končil často až v nasledujúci deň. Večer úvodného a záverečného dňa, bol vzhľadom na účasť mnohých hostí podstatne pestrejší, ozdobený viacerými regionálnymi speváckymi a hudobnými zoskupeniami.

Dňa 8.8.2015 sa uskutočnilo záverečné zhromaždenie, s vyhodnotením práce všetkých sekcií, s vyhodnotením celkového priebehu TOP, s ocenením tých, ktorí sa najaktívnejšie podieľali na príprave a priebehu TOP. Nasledovalo odovzdanie štafety organizátorovi jubilejného, 40. ročníka VS TOP. Po oficialitách nasledovala degustácia pripravených gulášov. Z troch plných kotlov gulášu najrýchlejšie ubúdalo z toho nášho – horárskeho. Do neskorých nočných hodín vyspevovali účastníkmi „Lučane“.

Výsledky práce jednotlivých sekcií sú každoročne zhrnuté v zborníku VS TOP, sú poskytnuté zúčastnenej organizačnej zložke ŠOP (v tomto prípade CHKO Vihorlat) a samozrejme všetkým vedúcim sekcií, organizátorom a sponzorom.

Účasť LESOV SR, štátnej podnik, je na takýchto podujatiach žiadúca a prospešná. Vieme pripraviť program lesníckej sekcie, kde upozorníme na najpálčivejšie problémy v danom regióne, môžeme ukázať naše úspechy, vyskúšame si našu činnosť pri propagácii lesníctva, pri prezentácii činnosti daného OZ a činnosti lesných pedagógov. Nebolo by vhodné ponechať priebeh týchto stretnutí bez našej účasti. Mohlo by dôjsť k podaniu zavádzajúcich údajov o našej činnosti, zvalovaniu „viny“ za stav daného regiónu na lesníkov a nemali by sme možnosť „prvej reakcie“ na vysvetlenie zistených problémov z pohľadu ochrany prírody. Následná obhajoba našej činnosti, po podaní prvých „zaručených“ informácií, je už neúčinná. Takto sme sa všetci zúčastnení TOP Vyšné Remety zhodli na tom, že existencia Karpatských bukových pralesov je nesporná a prospešná pre región, len je potrebné ju presne vyšpecifikovať a vyznačiť tak, aby sme nemuseli vysvetľovať zmäteným zahraničným turistom, s mapou a GPS, že síce sú v Karpatských bukových pralesoch, ale „nie sú“! O skutočnom stave, pri realizácii tohto projektu, mnohí nevedeli a boli rozhorčení, keď sme im v teréne ukázali, číselne a mapovo podložili, nezrovnalosti medzi prezentovaným projektom a realitou.

Medzi zaujímavosti práce jednotlivých sekcií sú aj zistenia ohľadom stavu jazera Morské oko. Morské oko, je z pohľadu hydrobiologického, mŕtvym jazerom. Na tomto stave má zásluhu populácia jalca hlavatého (*Leuciscus cephalus*), ktorá je v tomto jazere extrémne premnožená a mimo jediného pozitívneho aspektu - obrovský záujem turistov, pričom si ho mnohí mýlia so pstruhom potočným (*Salmo trutta morfa fario*), prináša jeho existencia mnohé negatíva. V jazere už neexistuje žiadna potrava pre ďalšie druhy rýb, raky, žaby, mloky a vtáky. Podrobný rozbor tohto stavu bude zverejnený v zborníku, kde bude aj návrh na zlepšenie tohto stavu, kde pri piatom stupni ochrany v NPR Morské oko, je ďalej neúnosné takto extrémne chrániť nepôvodný druh rýb. Takéto odborné stanoviská môžu byť následne našou oporou pre zvrátenie nepriaznivých stavov v nami obhospodarovaných územiach.

Počas trvania VS TOP aj pri jeho hodnotení sme sa jednoznačne zhodli v tom, že máme zhodné hlavné ciele našich činností, že pri stretoch záujmov vieme nachádzať riešenia, že správanie niektorých, tzv. ochranárov, je často nezodpovedné a účelové a hlavne, že za ich aktívne vstupy do ochrany prírody nenesú pred spoločnosťou žiadnu zodpovednosť. Lesu zdar.

Jozef Staško
Vedúci výrobnotechnického úseku
OZ Sobrance

Vývoj lesného hospodárstva v Uhorsku v Rakúskej monarchii

Obdobie od bitky pri Moháči (1526) po dualizmus (1867) (9. časť)

Ďalšie dva zákonné články týkajúce sa lesov

Uhorský snem sa opäť zaoberal otázkou dôležitosti zakladania a udržiavania lesov, keď odhlasoval dva zákonné články týkajúce sa lesov:

Zák. čl. XX/1807 Uhorského snemu o stabilizácii, rekultivácii a zalesnení území s pohyblivými pieskmi, škodách spôsobených viatym pieskom a spôsobe, akým sa také plochy môžu zalesnením znovu zúrodniť (15.12.1807). Pre majiteľov lesov vznikli tým určité povinnosti, vplývajúce zo zákonných opatrení, ktoré nútili majiteľov lesov zalesňovať a vypracovať vhodné metódy umelého zalesňovania.

Zák. čl. XXI/1807 Uhorského snemu o ochrane lesov (De conservatione sylvarum) (15.12.1807). Tento zákon upravoval právne pokračovania pri lesoch, užívaných spoločne.

Obidva články v niekoľkých paragrafoch určovali podrobnosti ich výkladu. Aby sa uviedli v platnosť tieto zákonné články a ďalšie inštrukcie, zriadili sa lesoporiadkové (lesopolícajné) orgány a dozor nad všetkými lesmi sa onedlho (1809) zverili štyrom kráľovským lesným inšpektorátom.

Hlavné zásady tohto zákona boli v dokonalejšej úprave zopakované v zákonom článku č. 19 z roku 1898, kde ide o úpravu spravovania spoločne užívaných lesov a holín, ktoré sú nerozdielnym vlastníctvom komposesorátov a bývalých urbárialistov.

Spor mesta Banská Bystrica s Banskou komorou o mestské lesy

Mesto Banská Bystrica protestovalo proti kráľovskému ediktu Márie Terézie z roku 1777, ktorým boli pod komorský dozor zaradené aj lesy dovtedy obhospodávané mestom. Komora sama vyznačovala ťažby dreva pre banský podnik i predaj prebytočného dreva. Koristnícke využívanie mestských lesov komorou viedlo k ich chradnutiu. Miestna prefektúra nerešpektovala ani nariadenie komorského grófa, ktorý dal preveriť a spísať všetky ťažobné plány komisiou so zastúpením mešťanov i komorských úradníkov. V roku 1804 sa preto mestská rada obracia na panovníka so žiadosťou o nápravu. Žiadosť preskúmala vyslaná komisia šľachticov Zvolenskej župy, uznala opodstatnenosť sťažnosti a Miestodržiteľskej rade navrhla odporúčanie:

- 1/ Komore treba prikázať, aby nebránila mestu v občasných revíziách lesa, aby ho prizývala k lesníckym zasadnutiam a neodstavovala ho od dozoru nad lesom.
- 2/ Komora musí zabrániť škodám spôsobovaným jej poddanými.

3/ Treba regulovať chov dobytky a otázku pasienkov.

4/ Spoločné lesnícke zasadnutia sa majú konať každý polrok.

5/ Všetky lesy treba zmerať, ohodnotiť a vypracovať ťažobné plány.

6/ Treba zmerať staré lúky.

7/ Lúky vytvorené po roku 1791 treba zabrať a zalesniť.

8/ Treba zakázať ohradenie lúk stromami, namiesto toho sa má použiť kamenný plot a má sa zakázať rozširovanie domov obyvateľov žijúcich v horách, či stavanie nových drevených domov.

Miestodržiteľská rada si tieto návrhy osvojila a 4.1.1808 nariadila komorským úradníkom, aby v rámci spoločného rokovania s vyslancom mestskej rady vzali na vedomie požiadavky mešťanov na drevo. Vzhľadom na to, že mesto nemôže samo spravovať svoje lesy, ktoré boli vyhradené na banské účely a sú v správe komory, tá pri každom predaji dreva musí uprednostniť mešťanov pred cudzími s výhradou, že toto drevo môžu mešťania využiť len pre vlastnú potrebu a nie s ním obchodovať.

Ďalšia komisia pod vedením grófa Jozefa Majlátha, župana stolice Verőce a s účasťou župných, komorských a mestských pánov sa zišla dňa 4.6.1808. Lesníckym odborníkom komisie bol František Dreveňák, dvorný radca a Smolnícky hlavný inšpektor a zrejme aj František Dušek, neskorší hlavný inšpektor v Budíne. Komisia po preskúmaní mestských lesov 13.-16.6.1808 dočasne ustálila ročnú spotrebu dreva pre obyvateľov Banskej Bystrice až do doby geometrického vymerania a ocenenia lesov rezervovaných pre baníctvo. Komisia tiež nariadila vedúcim úradníkom komory viackrát do roka poradiť sa s vyslancom mesta o potrebných množstvách dodávky dreva. Bol to čiastočný úspech, keď v roku 1808 komora dodala obyvateľom mesta dvetisíc siah palivového dreva. Spor o mestské lesy pokračoval ešte ďalších 55 rokov.

Hlavný lesný inšpektorát pri Uhorskej dvorskej komore v Budíne

Roku 1809 došlo k novej reorganizácii komorskej správy a dozor nad komorskými lesmi Uhorska prevzal Hlavný lesný inšpektorát pri Uhorskej dvorskej komore v Budíne. Panovník ustanovil roku 1809 štyri hlavné lesné inšpektoráty v Uhorsku (Budín, Košice, Temešvár a Sibini). Vedúcim inšpektorátu v Budíne ku ktorému patrilo aj územie dnešného západného a stredného Slovenska, sa stal lesný zriaďovateľ a hospodár českého pôvodu František Dušek de Paula (1769 – 1826).

Dvorná komora uviedla do života vrchný dozor, ktorým sa majú poveriť v lesníckej vede dobre zaučení a v lesníckej

praxi zapracovaní odborníci. Inšpektoráty dbali predovšetkým na to, aby lesné zákony neostávali len na papieri, ale aby sa čo najdôslednejšie vykonávali. Nastáva poriadok v lesoch a pokrok v lesníckej vede. K tomuto mohutnému rozmachu prispel značnou mierou aj František Dušek. Na jednej inšpekčnej pochôdzke roku 1812 si poznačil tieto slová: „Lesníctvo môže bez baníctva existovať, nie však opačne, lebo počnúc od síhlianskej sklenej taviarne a od Bacúcha až po liptovskú a turčiansku hranicu môžu všetky lesy existovať bez baníctva. Baníctvo sa však bez lesa obísť nemôže. Nie je teda baníctvo v tomto kraji životnou podmienkou lesov, ale lesy sú životnou podmienkou baníctva, ktorému teda hrozí smutná budúcnosť, keď sa ešte naďalej bude odkladať jeho systematizácia.“

Kto bol tento významný lesný hospodár, František Dušek?

Narodil sa 11.1.1769 v Chotěborkách pri Náchode. Jeho strýko František Xaver Dušek bol uvedomelým Čechom, významným hudobným skladateľom.

Po absolvovaní základného a stredného vzdelania sa stal odborníkom v lesnom hospodárstve ako samouk a získal odbornú prax pri skúsených lesných hospodároch. Študoval najmä nemeckú odbornú lesnícku literatúru. Postupne sa stal významným lesným hospodárom v Uhorsku, priekopníkom lesníckeho pokroku.

Zo začiatku pôsobil na českých komorských panstvách Smiřice, potom na komorskom panstve poděbradskom. Hneď na začiatku svojej lesníckej kariéry v roku 1799 sa zapojil do súťaže o napísanie lesníckej českej učebnice. Súťaž vyhral a v roku 1800 ju vydala Vlastenecká hospodárska spoločnosť, ako pozoruhodnú lesnícku príručku v češtine „První základy umění polesného pro začátečníky v hospodářství lesním.“

O čosi neskôr ho čakal dekrét viedenskej dvorskej komory prikazujúci prehliadnúť lesy na strednom Slovensku. A tak v Hornom Uhorsku v rokoch 1806–1808 zariaďoval a mapoval lesy likavského komorského panstva v okolí Ľubochne, Ružomberku na Liptove. Už vtedy navrhoval, aby sa namiesto sekery používali pri ťažbe dreva pily. Výsledkom tejto inšpekcie bol okrem iného aj návrh, aby sa v tomto kraji zriadila lúštiareň lesných semien. Jeho záslužnú misiu ocenila dvorská komora ďalšou inšpekciou – v oblasti banskobystrických lesov na Starých Horách a v Harmanci. Zo všetkých týchto inšpekcií podal podrobnú správu, v ktorej odporúčal obsadzovať lesné úrady schopnými a vzdelanými úradníkmi. Ešte v roku 1808 podával ďalšiu správu o stave lesov v okolí Slovenskej Ľupče a Brezna.

Tieto inšpekcie spôsobili, že cisár 15.12.1808 rozhodol o jeho menovaní za vrchného lesného inšpektora v Budíne od roku 1809. Bola to najvyššia lesnícka funkcia v Uhorsku. V roku 1818 sa stal hlavným uhorským lesným inšpektorom pre celé Uhorsko. Vytvoril predpoklady na zavedenie dozoru nad všetkými lesmi a na zvýšenie úrovne lesného hospodárstva v celom Uhorsku.

Pri zisťovaní stavu pohronských lesov sa zoznámil s J. D. Matejoviem, ktorého podporoval a pričínal sa o jeho vymenovanie za komorského lesmajstra v Banskej Bystrici. Ich plodná spolupráca pokračovala aj v ďalších rokoch.

Zomrel predčasne 20.5.1826 v Budapešti, ako 57 ročný.

Bol čestným členom Českej vlasteneckej hospodárskej spoločnosti a roku 1821 získal šľachtický predikát de Paula.

Lesné šmyky

Mapa bansko-bystrických mestských lesov z roku 1810 dokladá existenciu troch lesných šmykov. Najdlhší z nich stál v doline Rakytov, pričom v hornej časti sa rozvetvoval z dvoch smerov. Asi o polovicu kratší bol šmyk v Krpcovej, medzi dolinou Rakytov a Bystrica. Na opačnej západnej strane od Rakytova, v Lastovčej doline bol vybudovaný najkratší z nich.

Rozsiahla služobná inštrukcia pre Hrádcké komorské panstvo

Komorský prefekt vydal na príkaz Uhorskej dvorskej komory z 28.5.1811 pod č. 9549 služobnú inštrukciu pre riaditeľa správy lesov Hrádckého komorského panstva obsahujúcu sedemdesiat dva článkov. Takto široko koncipovaná inštrukcia obsahovala dopodrobna celú štruktúru i obsahovú náplň práce tohto lesného riaditeľstva. Inštrukcia rozvinula vlastne platný Lesný poriadok do hrádckej špecifikácie s odbornými vylepšeniami posledných výsledkov lesníckej prevádzky a praxe. Možno povedať, že táto inštrukcia predstavuje najrozsiahlejší a najkvalitnejší doteraz vy-

daný lesnícky náučný elaborát pre lesnícku prevádzkovú prax. Okrem iného predpisuje, že každý kmeň, každý kus dreva treba spracovať podľa jeho kvality a treba použiť na najsojonejší sortiment, teda môžeme to považovať za ziatok povinnej účelovej sortimentácie dreva.

Hrádcké panstvo sa v roku 1811 organizačne rozčlenilo na polesia (Revier), pod vedením polesných (Revierförster). Polesiami sa stali:

Svarín, Chmelienc, Ipoltica, Ráztocky, Kolesárky, Liptovská Teplička, Východná a Vrbica. Malužinský lesný revír patril v rokoch 1807 – 1867 pod Hlavný inšpektorský úrad v Smolníku, ktorý mal v Malužinskej mediarsku hutu hámor.

Po tejto inštrukcii vydanéj pre riaditeľstvo Komorského panstva nasledovali ďalšie inštrukcie: pre nadlesného komorského panstva o šesťdesiat článkoch, pre materiálových účtovníkov a šafárov komorského panstva o štyridsiatich piatich článkoch, pre polesných a lesníkov komorského panstva o šesťdesiat článkoch. S takýmto rozsiahlym viacstupňovým odborným lesníckym materiálom sme sa doteraz v lesníckej uhorskej praxi nestretli.

Stážnosť poddaných z Liptovskej Osady slávnej Liptovskej stolici

Obyvatelia Liptovskej Osady datujú 20.11.1811 stážnosť poddaných z Liptovskej Osady slávnej Liptovskej stolici. Vo svojej stážnosti oznamujú, že ich zemepán a jeho úradníci im odobrli lúky, zahájili lesy a aj iným spôsobom ich veľmi poškodzuju. Nasleduje podrobný výčet skrivodlivostí, ktoré sa im dejú. Podpísaní najposlušnejší poddaní a obyvatelia i celá obec Osadská, na ten čas richtár Ondro Fur, prisažný Jano Bazala a Jozef Malik, stvrdené podpisom s dvomi križikmi.

Stážnosť poddaných z obce Detva svojmu zemskému panstvu

Ďalšiu stážnosť poddaných môžeme sledovať vo veci „nedostatku pasienkov roby v horách pri rúbaní a vyvážaní dreva“. Podrobne napísaný list podpísal richtár, prisažní, starší a mladší obyvatelia „pocitivej“ obce Detva.

Prvé lesné škôlky

Prvý zakladateľ lesných škôlok na Horehornej bol J. D. Matejov, ktorý prvé škôlky založil už v roku 1813. Už predtým v rokoch 1809–1813 uskutočňoval zalesňovanie sejbou a sadenicami z prirodzeného zmladenia, čo ho podnietilo k zakladaniu škôlok.

Inštrukcia pre lesných geometrov

Uhorská dvorská komora vydala 23.3.1813 všeobecnú inštrukciu pre lesných geometrov, obsahujúcu dvadsať osem článkov. Úvodom pripomína, že ide o služobnú inštrukciu pre odborníkov poverených mapovaním komorských a Komorou spravovaných lesov.

Nech sa považujú za základné smernice, ktorých sa musí lesný geometer pridržiavať. V prípade, že by si miestne podmienky vyžiadali niekde osobitný prístup, treba to príslušnou cestou hlásiť Uhorskej dvorskej komore, ktorá o veci rozhodne. Potrebné doplnky k tejto inštrukcii sa budú vydávať podľa potreby.

Vydanie rozhodnutia o zrušení Lesníckej národnej školy v Liptovskom Hrádku

Dňa 3.7.1815 vydal panovník cisár František I. rozhodnutie o zrušení lesníckej výučby na Lesníckej národnej škole v Liptovskom Hrádku, založenej zásluhou komorského prefekta Františka Wisnera (1740–1808). Toto jediné nižšie lesnícke učilište v Uhorsku zaniklo na nátlak hospodárskych orgánov, lebo nebolo prostriedkov na jeho udržanie. Dôvodom zrušenia bola aj skutočnosť vzniku Lesníckeho ústavu pri Baničkej akadémii v Banskej Štiavnici (1807), ktorého existencia sa pokladala za postačujúcu na výchovu lesných odborníkov. Zabúdalo sa pritom na výchovu nižších lesníckych kádrov. Nasledne až v roku 1886 bola v Liptovskom Hrádku otvorená Horárska škola.

Inštrukcia pre lesné orgány komorských a korunných lesov

23.2.1816 vydáva Uhorská dvorská komora doteraz najobširnejšiu a súčasne najdôležitejšiu a odborne prepracovanú inštrukciu pre lesné orgány všetkých korunných, komorských a fiškálskych panstiev v osemdesiatich dvoch článkoch (paragrafoch). Dnešným názvoslovím by sme to pomenovali, ako štátny dohľad, starostlivosť, štátnu dohľadaciu službu nad štátnymi lesmi, kombinovanú so zariadenateľskou a súčasne výkonnou prevádzkovou službou. Mohli by sme to označiť ako nový podrobný Lesný poriadok.

Zvyšovanie lesníckej odbornosti

Uhorská dvorská kancelária 4.4.1817 oznamuje Uhorskej miestodržiteľskej rade rozhodnutie panovníka, aby sa vyššie lesníckej funkcie obsadzovali len odborníkmi, znalými nielen lesníckych vied, ale ovládajúcimi i geodetické a taxačné práce. To znamená inžiniermi, aby mohli okrem predpísaných administratívnych prác vykonávať aj lesoinžinierske práce, teda lesy zameriavať, vypočítavať plochu, zostavovať hospodárske plány a kresliť lesníckej mapy.

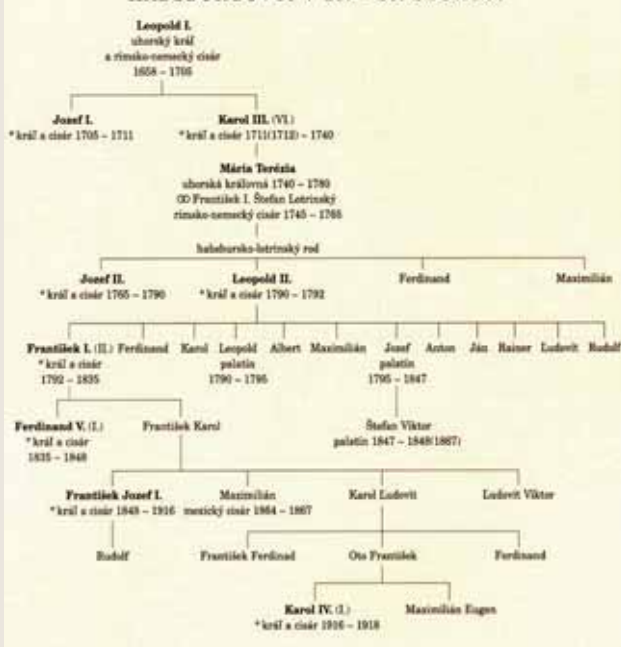
Inštrukcia o taxácii lesov určených k donácii

Uhorská dvorská komora vydala 18.4.1818 inštrukciu o taxácii lesov určených k donácii. Taxácia lesov určených k donácii je veľmi chulostivá záležitosť, pretože ide o súbežnú hodnotu pozemku i na ňom rastúceho lesa. Aj keď nemožno požadovať priam matematickú presnosť pri udávaní drevnej zásoby, tým menej pri určovaní ročného prírastku a trvalej, rovnomernej produktivnosti, treba sa naprieť tomu usilovať o maximálnu presnosť pri odhade lesov, pretože i nepatrná odchýlka od skutočnej hodnoty má za následok, najmä pri veľkých lesných súboroch, veľké rozdiely. Inštrukcia je pomerne rozsiahla.

Viliam Stockmann

Úryvok z autorom pripravovanej publikácie „Dejiny lesníctva na Slovensku“)

HABSBURGOVCI V 18. – 20. STOROČÍ

Habsburgovci od Leopolda I. po Karola IV.

Lesné čaro parkov a záhrad

Túžba človeka po lese vo svojej blízkosti a po každodennom kontakte s divo žijúcou zverou, to boli odveké dôvody tvorby ohradených priestorov s množstvom vysadených stromov a krov, neskôr esteticky dotvárané kvetinami i umelo zakomponovanými potôčikmi, jazerami, či ruinami. Ohraničený priestor plný zelene v urbánnom prostredí, popretkávaný spleťou ciest a chodníkov, slúžiaci na oddych a načerpanie nových síl. I tak by sa dal jednoducho definovať park - kus umelo vytvoreného priestoru čiastočne pripomínajúceho les, ale s prvkami záhradnej architektúry. Pretože práve záhrady pri zámkoch sú v krajinárskom štýle nazývané parkami a hranica medzi záhradami a parkami nie je striktno stanovená.

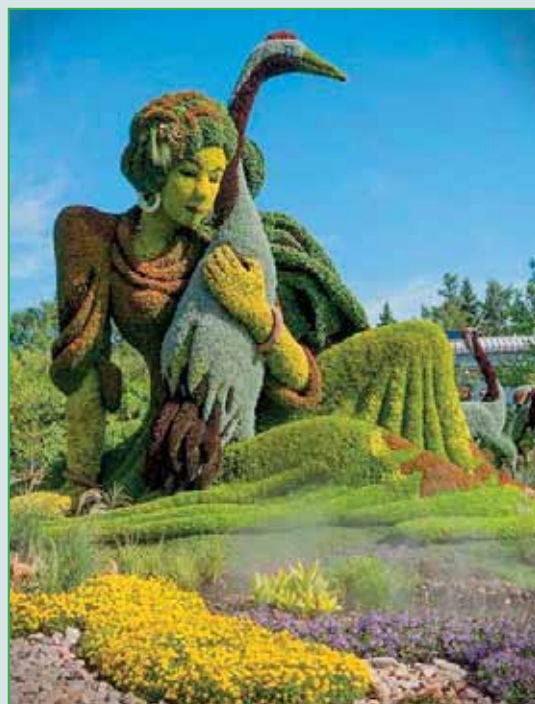

Slovo park má svoje korene vo francúzštine, kde „*parc*“ znamenalo pôvodne ohradený priestor alebo zvernicu, neskôr veľkoplošnú umelo vytvorenú ohradenú plochu so zeleňou (teda park), alebo od latinského slova „*parricus*“ značiaceho uzavretý priestor.

Práve stredovek bol charakteristický parkovými zvernicami budovanými v Perzii, parkami v okolí rímskych palácov i gréckych akadémií. Neskôr sa čoraz častejšie začali objavovať renesančné parky s mytologickými postavami, fontánami a vodnými plochami.

V 17. storočí vznikali v kontinentálnej Európe parky s pravidelným pôdorysom a ornamentmi. Základom takéhoto francúzskeho klasicistického parku bola architektonicky riešená záhrada na hlavnej osi zámku, s geometricky rozmiestnenými chodníkmi prechádzajúca do voľného lesa, kde šľachta usporadúvala poľovačky (napr. vo Versailles). Anglické parky vznikajúce okolo roku 1700, na rozdiel od francúzskych, boli charakteristické nepravidelnosťou, a tým aj umelou prirodzenosťou.

Dnešná podoba európskych parkov je najpríbuznejšia anglickým záhradám z 18. storočia. Keďže Anglicko v tom období bolo známe voľnou prírodou bez prítomnosti divo žijúcej zveri, vyššie spoločenské vrstvy si začali budovať zvernice v blízkosti svojich kaštieľov, ktoré následne skrášľovali výsadbou drevín...

Najstarší mestský park na Slovensku je Sad Janka Kráľa (pôvodne Aupark) v Bratislave bol založený v roku 1773.

-as-

Lilienströmov dendrometer

Dendrometre predstavujú skupinu dendrometrických pomôcok, ktoré boli v minulosti hojne využívané, no dnes sa s nimi v lesníckej praxi takmer nestretáme. Sú to prístroje slúžiace na meranie hrúbok stojacich stromov v rôznych výškach nad zemou, na zisťovanie výšok meraných priemerov a na vyhľadávanie miesta na kmeni s danou hrúbkou. Popritom sa dajú využiť aj na meranie výšok stromov.

Zisťovanie výšok je, rovnako ako u výškomerov, založené na jednom z dvoch princípov: trigonometrickom (meranie uhlov) alebo geometrickom (podobnosť trojuholníkov). Hrúbky sa môžu zisťovať tiež trigonometricky alebo geometricky, pričom pri geometrickom postupe možno okrem podobnosti trojuholníkov uplatniť aj princíp rovnosti protiláhlych strán obdĺžnika.

Podľa dobovej literatúry sa dendrometre delia na priezorové (určujú stromové hrúbky meraním zorného uhla pomocou rôzne zúženého priezoru – napr. Midlochov stro-momer), ďalekohľadové (stromové hrúbky určujú rôznymi spôsobmi, no na zameriávanie používajú ďalekohľad – napr. Wimmenauerov dendrometer) a zrkadlové (zisťujú hrúbky opticky pomocou jednoduchej zrkadlovej sústavy – napr. Woderov dendrometer).

V zbierke Lesníckeho a drevárskeho múzea sa nachádza iba nevelký počet takýchto prístrojov. Jedným z nich je vo Švédsku vyrobený dendrometer, nazvaný podľa svojho tvorca lesmajstra C. J. Lilienströma. Lilienström-ov dendrometer bol vyrábaný v dvoch prevedeniach. Múzeum vlastní prístroj novejšej konštrukcie, ktorá bola zverejnená v roku 1925, a ktorá je na rozdiel od staršieho prevedenia kompaktniešia a elegantnejšia.

Hlavnou súčasťou Lilienström-ovho dendrometra je ďalekohľad – patrí teda do skupiny ďalekohľadových dendrometrov. Na rozdiel od bežných geodetických prístrojov je v ďalekohľade Lilienström-ovho dendrometra použitý hranol ako u triédroch, takže dáva neprevrátený obraz. Ďalekohľad je vybavený skrutkami pre jemné otáčanie v horizontálnom aj

vertikálnom smere a vodováhou umožňujúcou jeho vodorovné nastavenie. Na pravej strane tubusu je kruhový výrez s nóniom a stupnicou pre odčítovanie výškových uhlov. V zornom poli ďalekohľadu je stupnica delená horizontálne aj vertikálne: horizontálna slúži na meranie priemerov, vertikálna na meranie dĺžky vrcholových výhonkov. Okrem stupnice sú v zornom poli viditeľné aj dve diaľkomerné rysky.

Lilienström-ov dendrometer umožňuje merať ako v metrickej sústave, tak aj v stopách a palcoch. Jeho hlavnou prednosťou je značná presnosť merania (veľkosť chyby nepresahuje 1%), vďaka čomu bol vyhľadávaný k meraniam na pokusných plochách. Nevýhodou prístroja je ťažkopádne použitie pri vyhľadávaní miesta na kmeni s určitým priemerom. Takéto meranie vlastne vôbec nie je možné priamo vykonať a úloha sa dá vyriešiť

iba postupným skusmým zameriávaním.

Lilienström-ov dendrometer bol najrozšírenejší vo svojej domovine – hojne ho používali vo švédskych výskumných ústavoch, ako aj u štátnych a súkromných lesoch vo Švédsku. V oblasti bývalého Československa je to zriedkavý prístroj. U nás boli dostupnejšie, a aj rozšírenejšie, dendrometre z bližšieho zahraničia (napr. z Nemecka alebo Rakúska), prípadne prístroje domácej proveniencie.

Dnes sa klasické dendrometre používajú iba výnimočne. Nahradili ich dokonalejšie pomôcky: univerzálne geodetické prístroje, zrkadlové relaskopy a pre-

dovšetkým tele-relaskopy. V prvej polovici 20. storočia to však boli rozšírené prístroje, čo pravdepodobne, minimálne u nás, súviselo s praxou predaja dreva na pni a teda s nutnosťou kvalitatívneho posúdenia stojaceho porastu z pohľadu možných vymanipulovateľných sortimentov.

Náš exemplár Lilienström-ovho dendrometra je svedok tejto doby. Zároveň je to zaujímavý a cenný zbierkový predmet, ktorý má pevné miesto v kolekcii dendrometrických pomôcok, tvoriacich súčasť lesníckej zbierky nášho múzea.

Marek Vanga
LaDM Zvolen

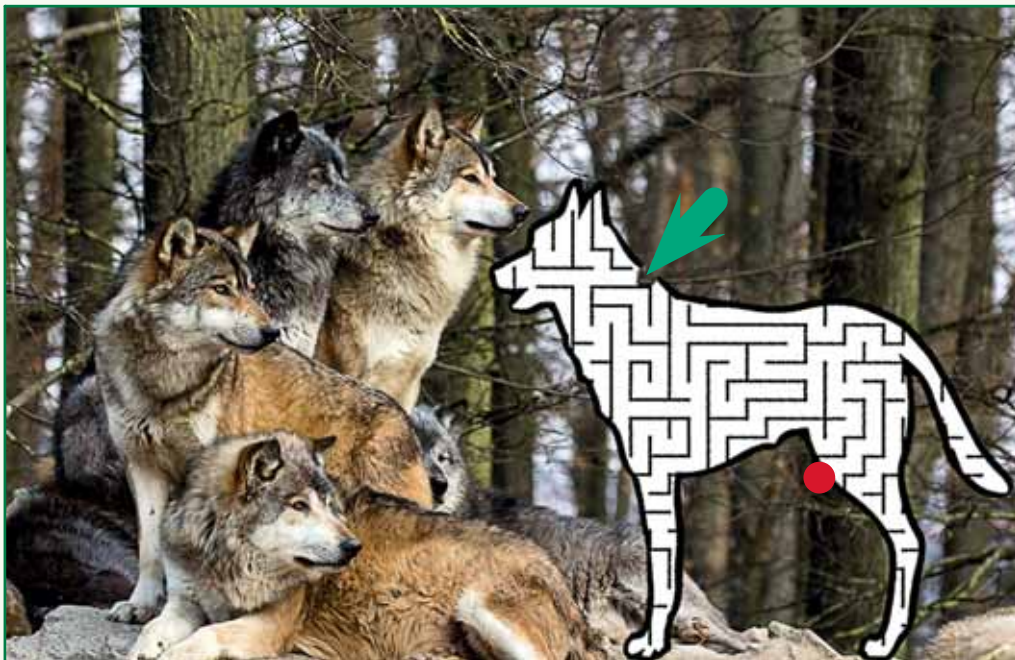

Pri meraní sa ďalekohľad prístroja najprv vodorovne zorientuje a pomocou diaľkomerných rysiek a lavy opretej o strom sa určí vodorovná odstupová vzdialenosť (prípadne sa táto vzdialenosť odmeria pásmom alebo inak). Až potom sa prístupuje k ostatným meraniam. K určeniu výšky alebo hrúbky stromu sú potrebné špeciálne tabuľky, ktoré môžu byť číselné alebo grafické. Číselné udávajú priamo výšky a hrúbky pri odstupových vzdialenostiach od 10 do 25 m (s krokom v celých metroch), grafické sú zložitejšie a umožňujú odvodenie výšok a hrúbok v odstupových vzdialenostiach plynulo od 6 do 34 m.

Milí kamaráti,

chcel by som sa vám pochváliť s veľmi zaujímavým zážitkom. Lesnícke práce okolo môjho brlohu až do jari stíchli a ozýva sa tu hlavne ručanie rujných jeleňov a zavíjanie vlkov. Svorka vlka dravého, našej najväčšej psovitej šelmy a priameho predka psa domáceho, tu má svoje teritórium už veľa rokov. Vo vlčej svorke panuje prísny hierarchický poriadok. Najvyššie postavenie medzi samcami má starý a skúsený vlk (tzv. alfa samec), ktorý je otcom rodiny. Vlčice zas rešpektujú starú vlčicu - matku rodiny (tzv. alfa samicu). U nás na Slovensku sa vlk vyskytuje v najväčšom množstve na stredne, severe a východe - najmä v Strážovských, Kremnických vrchoch, Malej a Veľkej Fatre, na Kysuciach, Oravskej aj Liptovskej kotline, Vysokých aj Nízkych Tatrách, či Levočskom pohorí. Už jeden rok po narodení sú samce väčšie, vážia 80 - 100 kg, kým samice vážia asi o 40 - 60 kg. Ich srst' v zime dosahuje až 6 cm a na hrive až 10 - 13 cm. Dĺžka vlkov od nosa po koniec chvosta je 180 až 270 cm, ale chvost meria 50 - 60 cm. Farba vlka sa líši: môže byť sivá, biela, čierna, červená, hnedá atď'. V porovnaní so psom rovnakej veľkosti má vlk užšiu hrud', nohy sú v pomere k telu dlhšie a stopy ľavých a pravých nôh sú bližšie k sebe. Na rozdiel od človeka, vlk chodí iba po prstoch a nie po celom chodidle. Pachové žľazy medzi prstami umožňujú vlkom lepšiu orientáciu. Chrup sa skladá zo 42 zubov, 20 v hornej a 22 v dolnej časti. Tesáky môžu dorastať až do dĺžky 6,5 cm, sú mierne zahnuté, široké a ostré. Vlci majú veľmi dobrý čuch a tiež sluch, ktorým dokážu zaznamenať zvuky vzdialené až 8 km. Na rozdiel od svojej koristi má vlk menší zorný uhol, čo ho znevýhodňuje pri individuálnom love, preto loví hlavne v skupinách a jeho hmat je tiež horšie vyvinutý.

Váš kamarát Jazvec Mišo

Zasmejte sa

Sedí DJ pri vode a chytá ryby... Čo sa nestane, chyti zlatú. Tak ju tak znechutene odmotá a hodí späť do vody... Rybka po chvíli vypláva a hovorí: „No počkaj rybár, čo tri priania?“
DJ len mávne rukou a povie:
„No tak si niečo praj, ja ti to zahrám.“

Letí kačka, praktický lekár zamieri a hovorí: „Je to kačka? Možno nie, budem to musieť prekonzultovať.“ Kačka medzitým uletí.

Letí druhá kačka, detský lekár zamieri: „Myslím, že je to kačka, ale čo ak má deti, musím to premyslieť.“ Kým si rozmyslí, kačka uletí.

Letí ďalšia kačka, psychiater zamieri: „Viem, že je to kačka, ale vie to aj ona? Pozná svoju identitu?“ Kým to domyslí, kačka samozrejme uletí.

Letí ďalšia kačka, na rade je chirurg, zamieri a kač-

ku strelí. Kačka spadne, chirurg sa otočí na patológ a povie: „Chodte sa pozrieť, či to bola kačka.“

Inzerát: Predám, len solventným - rodinu včiel. Inak aj jednotlivu.

Muž sa vrátil z poľovačky:
„Žena moja, teraz nebudeme celý mesiac kupovať mäso.“

„Toľko si nalovil?“
„Nie, ale vystrelil som nábojov za celú výplatu.“

Stretnú sa dve myši:
„Ty, predstav si, mám nového priateľa, tu mám jeho fotku.“
„Veď to je netopier!“
„No mňa presvedčal, že je pilot.“

Kocúr na streche dvorí mačka. Chodí okolo nej a lichotí jej. Nakoniec jej do uška zašepká: „Umrel by som pre teba...“ „Vážne a kolkokrát?“ pýta sa mačka.

Dikobraz u holiča: - Tak ako ťa ostrihám? - Na ježka.

Traja kovboji súťažia, kto je presnejší v strelbe. Prvý zatočí pištoľami a zastrelí koňa.

- I am Jimm!
Druhý zatočí pištoľami a zastrelí ťavu.
- I am Herry!
Tretí vyhodí pištole, zatočí s nimi a odstrelí oboch kovbojov.
- I am sorry!

Uveríte?

Svet hore nohami, zmena klímy, vysychajúce studne a nové migrujúce organizmy, pre ktorých sa predtým nevhodné prostredie stáva zmenou podnebia novým domovom. Nových druhov je tu už ako húb po daždi a tých je u nás neúrekom. Však stačí zbehnúť do lesa a nazbierať si zopár do zásob. Len pozor, aby ste si pri tom domov nedoniesli aj nejakého neplánovaného návštevníka. Jeden z nich sa pomaly udomáčkuje v našich lesoch a ako sa zdá, jeho jedálniček je zameraný na niektoré druhy jedlých húb ako hríby, plávky, rýdziky a i. Spektrum jeho potravy nie je zatiaľ preskúmané, nakoľko výskyt tohto druhu mäkkýšov, tvarom pripomínajúcich králiky, je v súčasnosti len sporadický. To, či sa mu podarí prežiť v našich podmienkach alebo ho zlikvidujú prirodzení nepriatelia, je zatiaľ otáznе. Dôležité je, že tohto 5-8 cm krásavca môžete objaviť na svojich hubárskych úlovkoch a tak si ho nepozorovane alebo aj zámerne doniesť domov.

Rubriku pripravuje Ferko Tárjako

Naše zariadenia

Chata Ubl'a

Milan Longauer

V južnej časti Bukovských vrchov, priamo pri hraničnom prechode na Ukrajinu, nájdete chatu Ubl'a. Poskytuje kapacitu pre 11 návštevníkov, ktorí nájdu v tomto zariadení štandardné vybavenie. Teplú vodu, sprchovací kút, kompletne vybavenú kuchynku, spoločenskú miestnosť s krbom, vonkajší altánok s ohniskom. Ako väčšina našich zariadení aj chata

Ubl'a umožňuje dobrý nástup pre zimnú a letnú turistiku a cykloturistiku v lokalite Vihorlatu a Bukovských vrchov. Na Ukraji- ne môžete navštíviť kopec Polonina Runa (1479 m n.m.). Medzi obcami Kolonica a Ladamírov vo vzdialenosti 11 km od chaty sa nachádza Astronomické observatórium na Kolonickom sedle, ktoré je detašova- ným pracoviskom Vihorlatskej hviezdárne

v Humennom. Kvalita kolonickej oblohy predurčuje toto observatórium k získava- niu vysokokvalitných vedeckých údajov, ako aj k popularizačnej činnosti a rozvoju astroturistiky. V areáli observatória sa nachádza planetárium. Hlavným prístrojom je Vihorlatský národný teleskop – v súčas- nosti najväčší ďalekohľad na Slovensku s priemerom hlavného zrkadla 1 meter.

Obec Ubl'a sa spomína v r. 1567, kedy patrila k humenskému panstvu. Hromadná výstavba pri sútoku potoku Ubl'anka a Dúbravka sa začala v 1. polovici 20. storočia. V obci bola rozšírená domá-

ca výroba poľnohospodárskeho náradia, dreveného kuchynského náradia a tkanie plátna. Obyvatelia pracovali v lesoch, chovali dobytok, vyrábali nepálené tehly, košíky. Ubl'a je v súčasnosti hraničným priechodom medzi Slovenskom a Ukrajinou. Z kultúrnych pamia-

tok nájdete v obci klasicistický gréckokatolícky chrám sv. Mikuláša z roku 1826, vojenský cintorín, prístenný kríž z roku 1907, pamätnú tabuľu venovanú maliarovi Vojtechovi Boreckému a pomník Židom zavraždeným Banderovcami v roku 1945.

Receptár

Plátky z daniela na víne

Suroviny:

mäso z daniela, soľ, olej, mrkva, zeler, petržlen, cibuľa, 4 ks celé čierne korenie, 1 ks celé nové korenie, 1 ks bobkový list, 2 PL hladká múka, 1 PL ocot, 1 PL ríbezlý džem, 1 PL citrónová kôra, 100 ml červené víno, cukor

Postup prípravy:

Mäso umyjeme, osušíme, po obvode narežeme na troch miestach, naklepeme a posolíme. Na rozohriatom oleji opečieme z oboch strán, vyberieme a vo výpeku opražíme koreňovú zeleninu, cibuľu, všetko pokrújané na plátky. Pokvapkáme octom, pridáme korenie, bobkový list, mäso, podlejeme trochou horúcej vody, prikryjeme a dusíme do mäčka. Počas dusenia mäso obraciame a podlievame horúcou vodou.

Mäkké plátky vyberieme, štavu zahustíme svetlou zápražkou z oleja a múky, zalejeme vodou, rozmiešame, pridáme džem, citrónovú kôru, cukor, soľ a dobre prevaríme. Omáčku rozmixujeme, prilejeme víno, vložíme mäso a niekoľko minút povaríme.

Dobrá chuť

Hálky (2/5)

Kôrovnice na ihličnanoch

Významnou skupinou biotických škodcov ihličnanov je bodavo cicavý hmyz. Niektoré druhy žijú voľne na kôre kmeňov alebo konárikov, iné sa zdržujú na ihličkách napadnutých stromov. Vylučujú pri-

Obr. 1 Kôrovnica smreková autor Magne Flaten

tom voskové vlákna v podobe vatovitých chumáčikov. Niektoré vošky počas svojho vývinu poškodzujú viaceré časti toho istého stromu, cicajú na kmeňoch, výhonkoch a ihličkách. Miera poškodenie hostiteľskej dreveniny sa značne líši od druhu škodcu a rovnako aj rôznych generácií tohto druhu. Hojný výskyt kôrovníc nemusí vždy znamenať pre napadnutú dreveninu veľké nebezpečenstvo. Nie sú známe prípady, že by kôrovnice samé o sebe spôsobili odumretie dospelých stromov.

Kôrovnice sa u nás špecializujú predovšetkým na jedle, smrekovce, duglasky,

Obr. 3 Čerstvá hálka *Sacchiphantes*

smrek a borovice lesné. Premnožujú sa najmä v teplých rokoch, na suchších stanovištiach. Následkom cicania voškami vznikajú na ihličkách a konárikoch nekrotické pletivá, nádory, hrčky a iné deformácie, ihlice vädnú a často opadávajú. Niektoré druhy kôrovníc napr. kôrovnica smreková - *Sacchiphantes abietis* (Obr. 1) alebo kôrovnica zelená - *Sacchiphantes viridis* (Obr. 2) vytvárajú (dôsledok sania) na smrekoch zelené alebo načervenalé šiškovité útvary - hálky.

Tieto druhy prezimujú v štádiu lariev na smrekoch v úžľabí púčikov. V marci alebo v apríli larvy začínajú cicat mladé výhonky, pričom vytvárajú hálky (spočiatku svetlo žltej farby Obr. 3) s viacerými ko-

Obr. 2 Kôrovnica zelená autor Jaroslav Rod

môrkami, v ktorých sa larvy ďalej vyvíjajú (Obr. 4). Vošky opúšťajú hálky v polovici júla (Obr. 5), v prípade kôrovnice zelenej preletujú na smrekovec, v prípade kôrovnice smrekovej na ďalšie smrek.

Pre kôrovnice je charakteristické, že všetky samičky (aj partenogenetické) kladú vajíčka. Ostatné samičky väčšiny vošiek (partenogenetické) rodia živé larvy. Sifunkuly (trubcovité útvary na zadočku) ani kauda (chvostík) nie sú vyvinuté. Na povrch tela majú obal z voskových štruktúr. Je veľmi ťažké rozpoznať druhy, a preto je potrebné poznať spôsob života skúmaných jedincov.

Obr. 4 Hálka *Sacchiphantes* s vyvíjajúcimi sa jedincami

Kôrovnica smreková (*Sacchiphantes abietis*) je voška veľká približne 0,2 cm poškodzujúca ihlice saním. Hmyz vytvára pri saní na ihličkách hálky. Kôrovnica smreková je zaradená do čeľade kôrovnovitých (*Adelgidae*), rádu polokridlovce (*Hemiptera*). V Česku sú kôrovnice najvýznamnejší skupinou savého hmyzu vyskytujúceho sa na ihličnatých drevinách. Kôrovnica zelená (*Sacchiphantes viridis*) je považovaná niekedy aj za poddruh tohto druhu.

Od niektorých príbuzných druhov sa kôrovnica smreková líši napríklad tým, že je výlučne špecializovaná na smrek, kým napríklad kôrovnica zelená (*Sacchiphantes viridis*), strieda v letnej generácii vošiek smrek so smrekovcom opadavým. Kôrovnica má úplný dvojrôčny cyklus, počas ktorého ostáva na jednom hostiteľovi – smreku.

Z prezimovaného vajíčka sa liahne fundatrix („zakladateľka“), ktorá parazituje na smreku a kladie základ partenogenetickej generácie, pričom na smreku sa liahne aj okridlené štádium a tieto jedince prelietajú aj na smrekovec (u kôrovnice zelenej). Na smrekovci (v prípade kôrovnice zelenej) saje letná generácia a prelieta opätovne na smrek.

V rovnakom období na smreku parazituje aj kôrovnica smreková. Na smreku sa na jeseň liahne a kladie vajíčka jediná obojpohlavná generácia tvorená samičkami a samičkami. Je to veľmi hojný a škodlivý druh celej Európy. Boj voči tomuto druhu spočíva predovšetkým v pestovaní smrekov na vhodných stanovištiach. V prípade, že vytvorené hálky odstránime z napadnutých stromov ešte pred ich otvorením, zamedzí sa šíreniu ďalších jedincov v nasledujúcom roku. Pri premnožení je potrebná chemická ochrana.

Konáriky borievkovej (*Cupressobionia juniperi*). Ihlice borovic nabodáva medovnica borovicová

Obr. 5 Hálka *Sacchiphantes* po opustení jedincami

(*Cinara pini*), na jedliach parazituje kôrovnica kaukazská (*Dreyfusia normanniana*), kôrovnica limbová (*Pineus cembrae*) vytvára na smreku hrčky a na borovici limbovej cicie na ihličkách a konárikoch. Podobne kôrovnica borovicová (*Pineus pini*) prechádza zo smreka na dvojihlicové borovice. Kôrovnica duglasková (*Gilletteella coolleyi*) napáda primárne smrek pichlavý, vytvára hrčky a sekundárne škodí na ihličkách duglasky.

-as-

Poľovník - lesník Nože a chladné zbrane

Milovníkom poľovníctva a lesníctva otvoril dvere hotela Centrum - Domu Techniky v Košiciach už v poradí 12. ročník medzinárodnej kontraktáčno-predajnej výstavy „Poľovník - Lesník“, „Nože a chladné zbrane“. Prvé tri októbrové dni sa niesli v duchu poľovníckej kultúry pod záštitou Ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR za účasti vystavovateľov zo Slovenska, Maďarska a Českej republiky. Táto vý-

stava zameraná na oblasť poľovníctva a lesníctva je jedinou svojho druhu na Východnom Slovensku. Návštevníkov okrem bohatého sprievodného programu privíta výstava ručne robených nožov od remeselníkov a profesionálne brúsenie nožov. Náš podnik na tomto podujatí reprezentovali východoslovenské závody OZ Prešov, OZ Košice, OZ Sobrance a OZ Rožňava.

-as-

Foto: archív LESY SR

Životné jubileá

50 rokov

Žiak Ján, manipulant,
ES Hontianske Nemce – OZ Levice
Ing. Mokrá Mária,
personalista - OZ Prievidza
Minich Ivan,
vedúci LO, LS Partizánske - OZ Prievidza
Brňák Ján,
vedúci LO, LS Paráč – OZ Námestovo
Ing. Lišuch Martin,
vedúci LO, LS Malužiná – OZ Liptovský Hrádok
Medved Miroslav,
vedúci LO, LS Síhla – OZ Čierny Balog
Ing. Rogožník Marian,
vedúci LS Poltár – OZ Kriváň

60 rokov

Ing. Zímen Viliam,
technik, LS Bratislava – OZ Smolenice
Bucha Milan,
vedúci LO, LS Sládkovičovo – OZ Topoľčianky
Faltán Ján,
vedúci LO, LS Nové Mesto n/Váhom – OZ
Trenčín
Ing. Lukš Petr,
vedúci LS Dobroč – OZ Čierny Balog
Ing. Fábryová Helena,
personalista – OZ Slovenská Lúpeň

Pracovné jubileá

20 rokov

Ing. Jančík Róbert,
technik pre údržbu cestnej siete, RSLT Banská
Bystrica – OZLT Banská BystricaB

25 rokov

Ing. Kočiová Zuzana,
technik, LS Luboreč – OZ Levice
Ing. Škorík Maroš,
vedúci LO, LS Považská Bystrica – OZ Považská
Bystrica
Ing. Krajčí Milan,
pestovateľ - OZ Liptovský Hrádok

40 rokov

Ing. Šmelko Vladimír,
vedúci strediska, SCHK Dobšiná – OZ Revúca
Pletka Karol,
vedúci hospodárskeho dvora, SCHK Dobšiná –
OZ Revúca

Odchod do starobného dôchodku

Ing. Kráľovič Štefan,
vedúci LS Majdán – OZ Smolenice
Havárik Peter,
vedúci LO, LS Píla – OZ Smolenice
Málik Pavol,
vedúci LO, LS Moravany – OZ Smolenice
Ing. Chylo Bohumil,
vedúci LS Prievidza – OZ Prievidza

Rubriku spracovala Martina Veľká

...večne im spievajú lesy...

Dovoľujem si Vás pozvať
na pietny akt
venovaný pamiatke všetkých,
ktorí prišli o život pri práci v lese

Pietny akt sa uskutoční
dňa 29. októbra 2015 v Symbolickom cintoríne
Lesníckeho skanzenu

Zraz účastníkov bude o 10.15 hod.
na parkovisku pri vstupe do Lesníckeho skanzenu v Čiernom Balogu

S úctou

RNDr. Peter Morong
generálny riaditeľ
LESY Slovenskej republiky, štátny podnik Banská Bystrica

Účasť prosíme potvrdiť do 26. októbra 2015 : erika.kmetova@lesy.sk, resp. 048/43 44 253, 0918 444 253

Živá voda

Život na Zemi by bez vody nebol možný. V neustálom kolobehu vody v prírode sa tá vyparuje a na zemský povrch sa dostáva vo forme zrážok. V letnom období sa stretávame najčastejšie s dažďom a rosou.

Dážď

hrá hlavnú úlohu v hydrologickom cykle. V ňom sa voda odparuje z oceánov, kondenzuje do mrakov a formou zrážok sa vracia na zemský povrch odkiaľ je zväzdaná povrchovými ale aj podzemnými vodami naspäť do oceánov. O daždi hovoríme vtedy, keď z mrakov padajú na zemský povrch oddelené kvapky vody.

Nesprávne sa padajúce kvapky znázorňujú v tvare slzy, dole okrúhlejšie a zužujúcej sa smerom nahor. V realite sú malé kvapky takmer guľaté, väčšie sa splošťujú v smere zhora nadol (dorso-ventrálne), kým veľké kvapky nadobúdajú tvar padáka. Bežne majú dažďové kvapky priemer 1-2 mm, ale známy je aj dážď z roku 2004, kedy nad Brazíliou a

Marshallovými ostrovmi padali kvapky s priemerom až 10 mm.

No nie každý dážď dosiahne povrch Zeme. Niektoré kvapky sa vyparia počas pádu cez suchý vzduch, čím vytvoria druh zrážok nazývaný virga. Virga je latinské slovo označujúce prúťik, tyč alebo zmeták. Je to meteorologický termín pre zrážky, ktoré padajú z oblakov, ale vyparujú sa, alebo sublimujú ešte pred dopadom. Vo vyšších nadmorských výškach vypadávajú predovšetkým vo forme ľadových kryštálov. Tento jav je sprevádzaný aj ďalšími javmi, napríklad zosilneným prúdením vetra ako následku pohltienia väčšieho množstva tepla pri premene kvapaliny na plyn.

Rosa

je ďalšia kvapalná forma vodných zrážok. Tvoria ju drobné kvapky zachytené na povrchu rôznych predmetov ráno alebo večer vtedy, keď je teplota povrchu daného predmetu nižšia, ako je rosný bod okolitého vzduchu. Vodná para sa tak začne zrážať v podobe kvapiek na povrchu chladného predmetu. K tomuto javu najčastejšie dochádza počas jasných a bezveterných nocí, pri takzvanom radiačnom ochladzovaní zemského povrchu – najmä kovov, skla a listov rastlín. Naopak veľmi pomaly sa ochladzuje suchá tráva a suché drevo.

Dôležitou fyzikálnou veličinou pri tvorbe rosy je rosný bod alebo teplota rosného bodu. Je to teplota, pri ktorej je vzduch maximálne nasýtený vodný-

mi parami a relatívna vlhkosť vzduchu dosiahne 100 %. Ak teplota klesne pod tento bod, nastáva kondenzácia. Vzduch za určitej teploty môže obsahovať iba určité množstvo vodných pár. Čím je teplota vzduchu vyššia, tým viac vlhkosti dokáže prijať. Ak sa vzduch začne ochladzovať, vodné pary začnú kondenzovať.

V rôznych oblastiach sveta je úhrn zrážok vnímaný inak. V oblastiach s nedostatkom zrážok ich vítajú, dokonca privítajú rôznymi rituálmi a rituálnymi tancami, kým vo vyspelých oblastiach, ktoré nie sú postihované výrazným a pravidelným nedostatkom zrážok, sa voči nim vyzbrojú dáždnikmi alebo prišpláštami.

-as-

